

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การวิเคราะห์ระบบการส่งเสริมกิจกรรมมวลชนศาสตร์ชุมชน : กรณีศึกษาศูนย์ส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้และปลูกป่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ 1 (มหาสารคาม) เป็นการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบถึงกระบวนการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมมวลชนศาสตร์ชุมชนของศูนย์ฯ ทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ตามกรอบการสัมภาษณ์ประกอบกับการสังเกตและเพื่อทราบถึง การรับรู้ ทักษะและพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานที่ส่งเสริม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้รับการส่งเสริมตามแบบสัมภาษณ์และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กันระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และการรับรู้เกี่ยวกับงานที่ส่งเสริม ในช่วงปีงบประมาณ 2534-2536 ศูนย์ ฯ ดำเนินงาน 3 กิจกรรมหลักคือ การเพาะชำกล้าไม้ การปลูกป่าชุมชนและการฝึกอบรม ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาและวิเคราะห์ระบบการส่งเสริมกิจกรรมมวลชนศาสตร์ชุมชนของศูนย์ ฯ ครั้งนี้ สามารถทราบถึงผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจน จึงแบ่งผลการวิจัยออกเป็นส่วน ๆ ดังนี้ คือ

4.1 กระบวนการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมมวลชนศาสตร์ชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้และปลูกป่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ 1 (มหาสารคาม)

4.2 การรับรู้ ทักษะและพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะชำกล้าไม้และงานปลูกป่าชุมชน

4.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะชำกล้าไม้และงานปลูกป่าชุมชน

4.4 ความคิดเห็นและพฤติกรรมของผู้ผ่านการฝึกอบรม

4.5 ปัญหาในการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมมวลชนศาสตร์ชุมชน

4.6 อภิปรายผลการวิจัย

4.1 กระบวนการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมวนศาสตร์ชุมชน ของศูนย์ส่งเสริมการเพาะชา กล้าไม้และปลูกป่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ 1 (มหาสารคาม)

ศูนย์ส่งเสริมการเพาะชากล้าไม้และปลูกป่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ 1 (มหาสารคาม) เป็นหน่วยงานหนึ่งภายใต้โครงการส่งเสริมการเพาะชากล้าไม้และปลูกป่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นแบบให้เปล่า (Grant Aid) และความช่วยเหลือทางด้านวิชาการ (Technical Cooperation) โดยกำหนดระยะเวลาดำเนินงานระยะแรก ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2534 ถึง ปีงบประมาณ 2539 เริ่มดำเนินงานในปีงบประมาณ 2534 และได้รับมอบอาคารสำนักงาน เรือนเพาะชา สิ่งก่อสร้างและพัสดุต่าง ๆ ที่เป็นการช่วยเหลือแบบให้เปล่า จากองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของรัฐบาลญี่ปุ่น (JICA) เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2536 การดำเนินงานรับผิดชอบพื้นที่ 4 จังหวัด คือ มหาสารคาม ขอนแก่น กาฬสินธุ์และร้อยเอ็ด การดำเนินงานมีกิจกรรมหลักคือ การสำรวจข้อมูลสำหรับวางแผนดำเนินงาน การเพาะชากล้าไม้ การส่งเสริม การฝึกอบรมและการปลูกป่าสาธิต มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน ดังนี้ คือ

- 1) เพื่อฟื้นฟูป่าไม้ ปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และยกระดับฐานะชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการส่งเสริมให้มีการปลูกป่าและมีป่าชุมชนเพิ่มมากขึ้น
- 2) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการผลิตกล้าไม้ ให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพเพื่อสนองความต้องการของราษฎรในท้องถิ่นทั่วภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างเพียงพอ
- 3) เพื่อดำเนินการปลูกป่าสาธิตและป่าชุมชน เพื่อชักจูงสนับสนุนให้เกิดการปลูกป่าและสร้างสวนป่าในรูปแบบต่าง ๆ ในท้องที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 4) เพื่อการส่งเสริมเผยแพร่และฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีด้านการเพาะชากล้าไม้ และการปลูกป่าทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไป ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพและพัฒนาการใช้แรงงานสตรีในชนบท

องค์ประกอบในการดำเนินงาน ประกอบด้วยบุคลากรคือ ฝ่ายไทย เป็นข้าราชการกรมป่าไม้จำนวน 11 คน ลูกจ้างรายเดือนจำนวน 32 คนและเจ้าหน้าที่ฝ่ายญี่ปุ่น 7 คน (ปีงบประมาณ 2537) อุปกรณ์การทำงาน ส่วนหนึ่งได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลญี่ปุ่นในรูปของการช่วยเหลือแบบให้เปล่า (Grant Aid) เช่น อาคารที่ทำการ โรงเรือนเพาะชา

หอพักน้ำ โรงซ่อมเครื่องจักร เครื่องจักรกล รถยนต์และเครื่องมือวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
 ภายหลังจากการช่วยเหลือแบบพาห้เปล่าแล้ว านปีงบประมาณต่อมามีการให้ความช่วยเหลือทาง
 ด้านวิชาการ (Technical Cooperation) เช่น จัดซื้อเครื่องมือวิทยาศาสตร์สำหรับห้อง
 ทดลองและเครื่องมือช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานกิจกรรมต่าง ๆ

การดำเนินงานในแต่ละปีงบประมาณ มีการกำหนดหมู่บ้านเป้าหมาย (Target
 Village) เป็นพื้นที่ดำเนินงานที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการ ก่อนการดำเนินงาน
 มีการประชุมร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยและญี่ปุ่น เพื่อปรึกษาหารือและสรุปทิศทางการ
 ดำเนินงานให้สอดคล้องกัน การบริหารงานและการใช้เงินงบประมาณ มีการแบ่งแยกที่ชัดเจน
 ต่างฝ่ายต่างเป็นผู้ควบคุมและบริหาร ฝ่ายญี่ปุ่นให้การสนับสนุนงบประมาณแยกเป็นกิจกรรม
 ทางการเงินเกี่ยวกับการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไทย โดยส่วนเพาะชาวก้าวมี สำนัก
 ส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้ การปฏิบัติงานของศูนย์ ฯ มีการกำหนดแผนการปฏิบัติงานใน
 แต่ละกิจกรรมด้วยปริมาณงานที่ชัดเจน เช่น ปริมาณกล้าไม้ที่จะเพาะชำแจกจ่าย จำนวนหลัก
 สูตรการฝึกอบรมและขนาดพื้นที่ปลูกป่าชุมชนที่จะสนับสนุน เป็นต้น การดำเนินงานจึงจำเป็นต้อง
 ปฏิบัติให้บรรลุผลตามแผนงานที่กำหนด สำหรับกระบวนการทำงานนั้น มีขั้นตอนและวิธีการ
 ดำเนินงานดังนี้ คือ

1) การคัดเลือกพื้นที่ดำเนินงาน การคัดเลือกพื้นที่ดำเนินงานในแต่ละปีงบประมาณ
 ศูนย์ ฯ กำหนดให้มีการจัดตั้งหน่วยส่งเสริมการเพาะชาวก้าวมีกระจายอยู่ตามพื้นที่เป้าหมาย
 การคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมายนอกจากจะอาศัยข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการสำรวจเมื่อครั้งกำหนด
 โครงการแล้ว จำเป็นต้องทำการสำรวจพื้นที่จริงเป็นการตรวจสอบให้ชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง
 ซึ่งศูนย์ ฯ ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นข้าราชการออกไปสำรวจพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมายที่จะทำการ
 ส่งเสริมในพื้นที่รับผิดชอบ 4 จังหวัด คือ มหาสารคาม ขอนแก่น กาฬสินธุ์และร้อยเอ็ด
 ประมาณ 80 หมู่บ้านต่อปี (สำหรับปีงบประมาณ 2534 ซึ่งเป็นปีเริ่มโครงการ ดำเนินงาน
 27 หมู่บ้าน)

การพิจารณาคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมายเพื่อดึงหน่วยส่งเสริม นั้น เจ้าหน้าที่อาศัยข้อมูล
 พื้นฐานของโครงการและออกประสานงานในระดับหมู่บ้าน โดยมุ่งเน้นเรื่องความพร้อมของ
 ชุมชนและความต้องการเกี่ยวกับชนิดและปริมาณกล้าไม้ที่ชุมชนต้องการให้ศูนย์ ฯ เพาะชำ

แจกจ่าย ประกอบการพิจารณาควบคู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่สำคัญคือ สภาพพื้นที่ แหล่งน้ำ และลักษณะดิน รวมถึงจากแนวแรงงานที่หน่วยส่งเสริมมีความจำเป็นต้องใช้ในการดำเนินงาน การคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมายมักจัดทำเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 7-10 หมู่บ้าน โดยมีระยะทางห่างกันไม่มากนัก ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและประสานงาน

โดยสรุป สำหรับขั้นตอนการคัดเลือกพื้นที่ดำเนินงานของศูนย์ ฯ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้ (Knocked Down Nursery) ประมาณ 5 หน่วย (ในแต่ละปีไม่เท่ากัน) ปัจจัยที่ใช้เป็นเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นหมู่บ้านที่ขาดแคลนไม้ใช้สอยภายใต้เป้าหมายของโครงการ ราษฎรในหมู่บ้านเป้าหมายมีความต้องการให้สนับสนุนกล้าไม้ มีจำนวนแรงงานเพียงพอต่อการดำเนินงานส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้ และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป่าไม้ สภาพภูมิประเทศไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับคุณภาพดินและน้ำ ตลอดจนราษฎรในหมู่บ้านเป้าหมายมีความพร้อมในการรับฟังแนวคิดในการพัฒนาป่าไม้ ตามกระบวนการทำงานส่งเสริมของศูนย์ ฯ

2) การติดต่อประสานงาน เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศูนย์ ฯ เป็นกลไกหลักของระบบการส่งเสริม ซึ่งมีหน้าที่ทำการแพร่กระจายเทคโนโลยีหรือนวัตกรรม เกี่ยวกับระบบการผลิตสินค้าเกษตรกรรมตามแนวคิดวนศาสตร์ชุมชนในสู่ระบบผู้รับบริการทั่วไป การติดต่อประสานงานของศูนย์ ฯ นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

การประสานงานภายในองค์กร ซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยและเจ้าหน้าที่ฝ่ายญี่ปุ่น สาระสำคัญในการประสานงาน คือ การวางแผนการปฏิบัติงาน ขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงาน การทำงานวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และสรุปผลความก้าวหน้าในการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม

ส่วนเพาะชำกล้าไม้ สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้ ศูนย์ฯในฐานะผู้ริเริ่มนโยบายและแผนการปฏิบัติงานจากส่วนส่งเสริม ฯ จำเป็นต้องประสานงานเพื่อทราบรายละเอียดในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ การรายงานผลการปฏิบัติงานตาม และนำเสนออุปสรรคในการ

ดำเนินงานในพื้นที่ เพื่อหาหรือขออนุมัติรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน เป็นต้น

ปาวีเขตและปาวีจังหวัด สำคัญในการติดต่อประสานงาน คือ การดำเนินงานตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ การรายงานผลการปฏิบัติงานและประสานปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ด้านปาวีให้กับกลุ่มที่ติดต่อประสานงาน การจัดนิทรรศการ การจัดฝึกอบรมและการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปาวีเคลื่อนที่ เป็นต้น

ส่วนราชการระดับอำเภอ จังหวัดและหน่วยงานในพื้นที่ดำเนินงาน เช่น นายอำเภอ พัฒนาการ ครู ทหาร ตำรวจ ประมง ปาวี และอื่น ๆ สำคัญในการประสานงาน คือ การสนับสนุนพันธุ์กล้าไม้เพื่อปลูกในพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ การดำเนินงานเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปาวี และให้ความช่วยเหลือด้านการจัดฝึกอบรม ตลอดจนประสานและร่วมมือ ปฏิบัติงานด้านการปลูกป่าชุมชนในพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นราษฎรให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาปาวีมากขึ้น

องค์กร กลุ่มต่าง ๆ และ ผู้นำในระดับท้องถิ่น เช่น ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน กำนัน และสภาตำบล สำคัญในการประสาน คือ การทำความเข้าใจรายละเอียดการดำเนินงานของศูนย์ ฯ การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี เกี่ยวกับงานเพาะชำกล้าไม้ และการปลูกป่า การสนับสนุนการปลูกป่าชุมชนในพื้นที่สาธารณะ การสำรวจความต้องการของชุมชนและการสำรวจศักยภาพ ของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อการวางแผนดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนในกิจกรรมการปลูกป่าชุมชน การเพาะชำและแจกจ่ายกล้าไม้ และการฝึกอบรม

ประชาชนทั่วไป สำคัญในการประสานงาน คือ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ ฯ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ภายใต้งานอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรปาวี การปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต จากเดิมที่เคยพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติปริมาณมาก ให้อยู่ในระบบการผลิตแบบพึ่งพาตนเอง โดยการสร้างทรัพยากรขึ้นไว้รอบคอบและบริโภคนานในชุมชน ขึ้นตอนที่

ต้องสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันคือ การเข้าระยะขั้นที่ดินสาธารณะของชุมชนเพื่อดำเนินการเพาะชำกล้าไม้และ การปลูกป่าชุมชน เนื่องจากในบางหมู่บ้านมีการเข้าระยะขั้นที่ดินในพื้นที่สาธารณะของชุมชนเป็นการส่วนตัว เช่น การเกษตรกรรมและการปศุสัตว์ มักเป็นสาเหตุแห่งความขัดแย้งในชุมชน ดังนั้น การดำเนินงานขั้นต้นจะต้องสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างแท้จริง การประสานงานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างนักส่งเสริมกับราษฎร นับว่าเป็นประโยชน์อย่างมากในการเตรียมชุมชนให้พร้อมที่จะรับการส่งเสริมเพื่อการพัฒนาต่อไป

กระบวนการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมวนศาสตร์ชุมชนในช่วงปีงบประมาณ 2534 ถึงปีงบประมาณ 2536 สรุปได้ดังนี้เป็นการดำเนินงาน 3 กิจกรรมหลัก ดังต่อไปนี้ คือ

1) กิจกรรมการส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้ กิจกรรมการส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้ เริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2534 ภายหลังการกำหนดพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมายหน่วยส่งเสริมจะทำการคัดเลือกที่ตั้งหน่วยส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้ (Knocked Down Nursery) ที่มีศักยภาพเหมาะสมกับปริมาณงานที่ได้รับมอบตามแผนงาน การดำเนินงานส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเพาะชำกล้าไม้ ให้กับประชาชนผู้สนใจทั่วไป โดยเฉพาะมุ่งเน้นให้กับราษฎรในหมู่บ้านเป้าหมายได้มีการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ด้านการเพาะชำกล้าไม้ การปลูกป่า การผลิตตามแบบระบบเกษตร-ป่าไม้และการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยยกระดับฐานะทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาอาชีพอีกทางหนึ่งด้วย

สำหรับวิธีการส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้ ระยะแรกหน่วยส่งเสริมจะมีบทบาทในการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวิธีการเพาะชำกล้าไม้และปลูกป่าอย่างมีขั้นตอนชาวบ้านอาจคาดไม่ถึงว่าเป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยี เนื่องด้วยการปฏิบัติมักมีรูปแบบที่แน่นอน เช่น การคัดเลือกพื้นที่ การคัดเลือกแหล่งน้ำ การคัดเลือกแหล่งดิน การสร้างโรงเรือนเพาะชำ การเก็บและคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ การเพาะเมล็ด การย้ายชำกล้าไม้ การดูแลรักษากล้าไม้และการปลูกต้นไม้ กิจกรรมดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่แฝงอยู่ในรูปของการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามหัวหน้าหน่วยส่งเสริม ยังคงต้องให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาของชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานด้วยเช่น การหาแหล่งดิน แหล่งน้ำ สำหรับงานเพาะชำกล้าไม้จะต้องหลีกเลี่ยง

ดินเค็มและน้ำเค็ม และโรคระบาดของพืช รวมถึงการเพาะเมล็ดพันธุ์ไม้บางชนิด เป็นต้น ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานส่งเสริมการเพาะซากกล้าไม้ มีดังนี้ คือ

การคัดเลือกพื้นที่ตั้งโรงเรือนเพาะชำ หัวหน้าหน่วยส่งเสริมทำการเลือกพื้นที่ตั้งหน่วย โดยเลือกพื้นที่สาธารณะของชุมชน ป่าสงวนแห่งชาติ หรือที่ส่วนบุคคล มีปัจจัยที่ต้องพิจารณาคือ ใกล้เคียงแหล่งน้ำ แหล่งดินที่ใช้กรอกถุงเพาะชำ ซึ่งทั้งดินและน้ำจะต้องไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณแร่ธาตุที่มีเกลือ

การจัดหาเมล็ดพันธุ์ไม้ ในขณะที่กำลังดำเนินงานจัดตั้งโรงเรือนเพาะชำกล้าไม้ นั้น แรงงานส่วนหนึ่งมีกิจกรรมสำคัญในการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ไม้ที่จะใช้เพาะชำ แหล่งเก็บ คือ ป่าธรรมชาติ สวนป่าปลูก และจัดซื้อจากราษฎร เป็นต้น

การสร้างแปลงเพาะเมล็ดพันธุ์ไม้ พื้นที่โรงเรือนเพาะชำโดยปกติแบ่งการดำเนินงานเป็น 3 ชนิดคือ ที่พักอาศัยของผู้ควบคุมดูแลงาน แปลงเพาะเมล็ดไม้ และโรงเรือนเพาะชำกล้าไม้ การสร้างแปลงเพาะเมล็ดพันธุ์ไม้จะต้องคำนึงถึงปัจจัยเกี่ยวกับช่องว่างในการรับพลังงานแสง จากดวงอาทิตย์ เพราะแสงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการงอกของเมล็ดไม้ โรงเรือนเพาะชำ จึง ควรห่างจากร่มเงาไม้ขนาดใหญ่ ลักษณะของดินในแปลงเพาะเมล็ดไม้ควรเป็นดินร่วนปนทรายและเป็นแหล่งที่มีวัชพืชน้อย ความกว้างยาวของแปลงเพาะที่เหมาะสมคือ ความสะดวกในการทำงาน ซึ่งไม่ควรเกิน 1.00 เมตร ส่วนความยาวของแปลงขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นที่ การสร้างแปลงเพาะอาจจุดดินยกทรงเป็นแปลงหรือใช้อิฐบล็อกหรือวัสดุอื่นทำเป็นแปลงก็ได้ และที่สำคัญคือ การมุงหลังคาของแปลงเพาะด้วยตาข่ายดำ เพื่อเป็นเครื่องช่วยในการควบคุม ปริมาณความชื้นของแสงอาทิตย์และลดแรงปะทะระหว่างเม็ดฝนกับดินในแปลงเพาะ เพื่อการ ป้องกัน ไม้ให้เมล็ดไม้ที่มีขนาดเล็กงานแปลงเพาะกระเด็นออกไปจากแปลงเพาะด้วยแรงปะทะ ของเม็ดฝน อย่างไรก็ตาม กรณีการเพาะชำกล้าไม้ปริมาณไม่มากนัก อาจทำได้ตามลักษณะ เช่น กระบะพลาสติกหรือถุงพลาสติกขนาดใหญ่ได้

การหว่านเมล็ดไม้และการดูแลรักษา ภายหลังเตรียมแปลงเพาะเมล็ดเรียบร้อยแล้ว จะทำการหว่านเมล็ดไม้ลงบนแปลงเพาะที่เตรียมดินไว้อย่างเหมาะสม และใช้ทรายละเอียด กลบเมล็ดไม้จนมองไม่เห็นเมล็ดไม้แต่ไม่หนาจนเกินไป หลังจากหว่านเมล็ดเรียบร้อยแล้ว งานที่สำคัญคือ รดน้ำอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งในระยะแรกควรใช้บัวรดน้ำขนาดเล็ก เพื่อลด แรงปะทะระหว่างดินกับน้ำ และคอยระวังป้องกันกำจัดมดและแมลงที่จะมารบกวน

การสร้างเรือนเพาะชำ โรงเรือนเพาะชำกล้าไม้จำเป็นต้องสร้างให้มีหลังคาด้วยตาข่ายตาพรางแสง 50 % ระยะห่างระหว่างเสาของโรงเรือนเพาะชำโดยทั่วไปคือ กว้าง 4 เมตร x ยาว 4 เมตร วัสดุที่ใช้สร้างโครงหลังคาคือ ไม้ยูคาลิปตัสหรือไม้ไผ่ เสาควรมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3.5-5.0 นิ้ว สูง 2.50 เมตร (ฝังดินลึกอย่างน้อย 50 เซนติเมตร) ไม้โครงหลังคาเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.5-2.0 นิ้ว ภายหลังจากการสร้างโรงเรือนเพาะชำเรียบร้อยแล้ว กิจกรรมหนึ่งคือ การกรอกดินใส่ถุงเพาะชำ ดินที่กรอกนิยมใช้หน้าดินซึ่งทำการจัดซื้อมาจากห้วยละเียด เลือกเศษหญ้าและรากไม้ออกแล้วผสมกับขุยมะพร้าวและขี้เถ้าแกลบ ในอัตราส่วน 5:2:1 (ดิน:ขุยมะพร้าว:ขี้เถ้าแกลบ) เพื่อให้ดินมีการระบายน้ำและถ่ายเทอากาศได้ดี ขนาดแปลงที่วางถุงเพาะชำในโรงเรือนเพาะชำที่นิยมกันคือ แปลงละ 1,000 1,200 และ 1,500 ถุง ระยะห่างระหว่างแปลงที่เรียงถุงเพาะชำประมาณ 0.50 ถึง 0.70 เมตร ขนาดถุงพลาสติกที่ใช้สำหรับเพาะชำกล้าไม้มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 นิ้ว x สูง 6 นิ้ว เจาะรูด้านข้างของถุง 8-10 รู การย้ายชำกล้าไม้ เมื่อมีโรงเรือนเพาะชำ กรอกดินใส่ถุงเพาะชำไว้พร้อมและมีกล้าไม้ในแปลงเพาะชำพร้อม กิจกรรมต่อไปคือ การย้ายกล้าจากแปลงเพาะลงถุงเพาะชำ ก่อนการย้ายชำกล้าไม้จากแปลงเพาะไปลงถุงเพาะชำจะต้องรดน้ำให้ดินในถุงมีสภาพชุ่มชื้นเสียก่อน

อายุกล้าไม้ที่จะย้ายชำ โดยปกติจะพิจารณาจาก การงอกออกจากเมล็ดโผล่พ้นดินได้ประมาณ 7-15 วัน หรือบางชนิดอาจจะย้ายชำได้จนถึง 1 เดือน ขึ้นอยู่กับชนิดพันธุ์ไม้ ภายหลังจากการย้ายชำกล้าไม้ลงถุงแล้ว งานต่อไปคือ การรดน้ำและบำรุงรักษากล้าไม้ซึ่งมีหลายกิจกรรมคือ การถอนหญ้าในถุงเพาะชำ การพรวนดิน (ใช้ไม้ปลายแหลมพรวน) เพื่อช่วยให้น้ำซึมลงข้างล่างถุงได้ดีขึ้น การตัดรากเมื่อกกล้าไม้มีรากออกไปนอกถุงจะต้องตัดออก โดยใช้มีดบางคม ๆ เพื่อมิให้รากกระทบกระเทือนมากนัก จุดประสงค์ในการตัดรากก็เพื่อเตรียมพร้อมในการขนย้ายไปปลูกในพื้นที่จริง การจัดขึ้นความสูงของกล้าไม้เพื่อมิให้กล้าไม้ที่มีขนาดใหญ่บดบังแสงแดดแก่กล้าไม้ที่มีขนาดเล็ก จึงจำเป็นต้องมีการจัดขึ้นความสูง-ต่ำของกล้าไม้ ซึ่งทำขึ้นขั้นตอนเดียวกับการตัดราก ขั้นตอนสุดท้ายก่อนนำกล้าไม้ไปปลูกคือ การพาดหักกล้าไม้แก่แรง ภายหลังจากการตัดรากและการจัดขึ้นความสูงกล้าไม้แล้ว จะต้องมีการพาดหักกล้าไม้มีความแก่แรงโดยการเปิดตาข่ายตาพรางหลังคาออก ให้กล้าไม้รับแสงแดดได้เต็มที่ ในระยะ 3-5 วันแรก ควรเปิดตาข่ายให้กล้าไม้รับแสงแดดเฉพาะเช้าและคลุมตาข่ายตอนบ่าย จนกว่ากล้าไม้จะปรับ

ภาพที่ 4 หน่วยส่งเสริมการเพาะชากล้ำไม้ชั่วคราวของศูนย์ ฯ
ที่ดำเนินการในหมู่บ้านเป้าหมาย

ภาพที่ 5 หน่วยส่งเสริมการเพาะชากล้ำไม้กิ่งถาวรที่ JICA สนับสนุน

ตัวได้ จึงเปิดตาข่ายได้ตลอดวัน ภายหลังที่กล้าไม้สามารถรับแสงแดดได้ตลอดวันโดยไม่เหี่ยวเฉาแสดงว่า กล้าไม้มีความแข็งแรงและพร้อมที่จะปลูกลงพื้นที่จริงแล้ว หน่วยส่งเสริมจึงเริ่มทำการแจกจ่ายกล้าไม้ โดยปกติจะทำการแจกจ่ายกล้าไม้ในช่วงฤดูฝนคือ ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม

การติดตามงาน ภายหลังจากการแจกจ่ายกล้าไม้ให้ราษฎรไปทำการปลูกแล้วแต่ละหน่วยจะติดตามผลการปลูกลงในเขตดูแลของทุกปี ซึ่งกรมป่าไม้ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ทำการตรวจสอบในรายชื่อกล้าไม้ตั้งแต่ 2,000 กล้าขึ้นไป โดยสุ่มตรวจร้อยละ 20 เพื่อต้องการทราบข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น อาชีพ ขนาดที่ดินถือครอง และที่สำคัญ คือ เบอร์เชนตร์รอดตายของกล้าไม้ที่ปลูก

2) กิจกรรมการปลูกป่าชุมชน ศูนย์เริ่มดำเนินงานส่งเสริมการปลูกป่าชุมชนในปีงบประมาณ 2536 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของราษฎรเป็นองค์ประกอบ เช่น ชุมชนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายไม้ในสวนป่า มีงานทำ มีไม้กินไว้ใช้สอยและเป็นการปลูกป่า เพื่อการสาธิตให้ชาวบ้านมีความตื่นตัวในการปลูกต้นไม้ไว้ใช้สอยภายในครัวเรือนอีกทางหนึ่ง ราษฎรมีส่วนร่วมในการคัดเลือกพื้นที่การคัดเลือกชนิดพันธุ์ไม้ที่จะปลูกและเสนอความคิดเห็นในการเลือกรูปแบบการปลูกว่า จะปลูกเป็นแปลงรวมพันธุ์ไม้ (Mixed Stand) หรือชนิดเดียวทั้งแปลง (Pure Stand) และการใช้แรงงานในการปลูกและบำรุงรักษา เป็นต้น ทั้งนี้ในการคัดเลือกพื้นที่สิ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ พื้นที่แปลงปลูกป่าชุมชน จะต้องได้รับความเห็นชอบจากชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด อย่างไรก็ตามการส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกป่าชุมชน ยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณอยู่บ้าง กล่าวคือ ในแต่ละปีงบประมาณศูนย์ ฯ และ JICA สามารถสนับสนุนการปลูกป่าชุมชน ในพื้นที่เป้าหมายได้ปีละประมาณ 150 ไร่ จึงมีความจำเป็นต้องมีการจัดแบ่งงบประมาณ ให้มีการกระจายอย่างเหมาะสม ในชุมชนที่พร้อมดำเนินการแต่มีข้อจำกัดในด้านการสนับสนุนงบประมาณ ศูนย์ ฯ จะพิจารณาสนับสนุนในปีต่อไป

ขั้นตอนการปลูกป่าชุมชน เมื่อชุมชนตัดสินใจที่จะดำเนินการปลูกป่าชุมชนแล้ว ศูนย์ ฯ และองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของรัฐบาลญี่ปุ่น (JICA) จะสนับสนุนการปลูกป่าคือการเตรียมพื้นที่แปลงปลูกโดยใช้รถไถ (Farm Tractor) ทำการไถพรวนพื้นที่และจัดให้มีเจ้าหน้าที่ไปดูแลประจำแปลง เพื่อทำหน้าที่คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือในงานปลูกป่าชุมชน และมีการสนับสนุนพันธุ์ไม้ ปุย ลวดหนามทาร์ว ในการดำเนินงานราษฎรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ คือ

การเตรียมพื้นที่แปลงปลูก โดยการแผ้วถางวัชพืช เก็บบริษุมเผา บั๊กหลักหมายแนวปลูกโดยใช้ลวดลึงที่หมายระยะปลูกไว้ตามระยะที่ต้องการซึ่งเป็นแนวปลูก อาจเป็น 2 เมตร x 2 เมตร หรือ 2 เมตร x 4 เมตร หรือ 4 เมตร x 4 เมตร ขุดหลุมปลูกขนาด กว้าง x ยาว x ลึกเท่ากัน คือ 25-30 เซนติเมตร

การปลูกต้นไม้ ภายหลังการเตรียมพื้นที่พร้อมแล้วศูนย์ ฯ จะขนย้ายกล้าไม้ไปวางไว้ที่บริเวณขอบแปลงปลูก และปลูกต้นไม้ภายหลังฝนตกเพียงพอที่จะให้ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะในขั้นตอนการปลูก เจ้าหน้าที่ประจำแปลงจะทำการชี้แจงวิธีการปลูก ซึ่งต้องฝึกดูงพลาสดิที่ห่อหุ้มกล้าไม้ ออก วางกล้าไม้ลงในหลุมและกลบดินให้สูงกว่าดินที่ห่อหุ้มกล้าไม้เดิมเล็กน้อยแล้วทำการรดดินรอบโคนรากให้แน่นพอสมควร เพื่อป้องกันการโยกคลอนด้วยแรงลม

การดูแลรักษาต้นไม้ ภายหลังการปลูกต้นไม้เสร็จแล้วกรรมการหมู่บ้านจะต้องมีการจัดกลุ่มชาวบ้านไว้ทำหน้าที่ คอยติดตามดูแลรักษากล้าไม้ที่ได้ทำการปลูกไปแล้วให้มีการรอดตาย หากพบว่ามียากกล้าไม้ตายควรรีบทำการปลูกซ่อมและแผ้วถางวัชพืชเป็นระยะ ๆ ซึ่งในการทำงานขั้นตอนนี้จะมีผลต่อ การปลูกป่าชุมชนเป็นอย่างมาก กรรมการผู้ดูแลควรจัดให้มีกลุ่มชาวบ้านสับเปลี่ยนกันดูแลและบำรุงต้นไม้ให้มีการเจริญเติบโตเสมอกันทั่วทั้งแปลง นอกจากการบำรุงรักษากล้าไม้ที่ปลูกแล้ว จะต้องมีการป้องกันไฟที่จะลุกลามมาจากพื้นที่ทำไร่-ทำนา และป้องกันสัตว์เลื้อยคลานให้เข้ามาเหยียบย่ำต้นไม้ในแปลงปลูกด้วย

การติดตามงาน ภายหลังจากการปลูกป่าชุมชนในพื้นที่หนึ่ง ฯ เสร็จแล้วศูนย์ ฯ จะทำหน้าที่เป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนทางด้านวิชาการ เพื่อการบำรุงรักษาต้นไม้ให้เจริญเติบโตเป็นอย่างดี รวมทั้งให้การสนับสนุนพันธุ์ไม้และปุ๋ยในการปลูกซ่อมและบำรุงกล้าไม้อย่างต่อเนื่อง ฉะนั้น ในการดูแลรักษาต้นไม้ที่ปลูก จึงเป็นหน้าที่ของกรรมการหมู่บ้านที่ควรจะมีการจัดตั้งกลุ่มชาวบ้านให้หมุนเวียนกันดูแลรักษา นับตั้งแต่การดายวัชพืช พรวนดินรอบโคนต้นไม้

ภาพที่ 6 แปลงปลูกป่าชุมชนที่ศูนย์ ฯ และ JICA สนับสนุนพันธุ์ไม้ป่าธรรมชาติ
(อายุ 2 ปี)

ภาพที่ 7 ส่วนป่าของเกษตรกรที่ขอรับการสนับสนุนพันธุ์ไม้จากศูนย์ ฯ
(อายุ 1 ปี 5 เดือน)

การปลูกซ่อม การใส่ปุ๋ย การป้องกันไฟและสัตว์เลื้อยเข้าบเหยียบย่ำ เป็นต้น และนอกจากการจัดตั้งกลุ่มเพื่อการดูแลรักษาป่าชุมชนแล้ว กรรมการหมู่บ้านควรจะได้จัดตั้งกลุ่มไว้สำหรับทำหน้าที่ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากป่าชุมชนด้วย ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวนี้ ศูนย์ ฯ เป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำเท่านั้น จะไม่มีการเข้าไปร่วมในกระบวนการตัดสินใจในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของชุมชนแต่อย่างใด

3) กิจกรรมการฝึกอบรม เป็นกิจกรรมหนึ่งในกระบวนการส่งเสริมกิจกรรมวนศาสตร์ชุมชนของศูนย์ ฯ เริ่มต้นดำเนินการในปีงบประมาณ 2535 มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและความชำนาญในการเพาะชำกล้าไม้และปลูกป่า รวมถึงแบบแผนการผลิตตามระบบป่าไม้-เกษตร ซึ่งศูนย์ ฯ คาดหวังว่าภายหลังจากการรับรู้ข่าวสารความรู้จากการฝึกอบรมแล้ว ผู้ผ่านการฝึกอบรมจะมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการป่าไม้เปลี่ยนแปลงไปในทางบวกมากขึ้น คือ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้มากขึ้น การฝึกอบรมของศูนย์ ฯ แบ่งออกเป็น 2 หลักสูตรคือ การเพาะชำกล้าไม้และปลูกป่า กับการปลูกป่าในระบบป่าไม้-เกษตร กลุ่มที่เข้ารับการฝึกอบรมแบ่งเป็น 2 กลุ่มเช่นกัน คือ กลุ่มผู้นำชุมชนกับเกษตรกร และ กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยจัดฝึกอบรมปีละ 7 รุ่น (2 หลักสูตรรวมกัน) รุ่นละประมาณ 40 คน

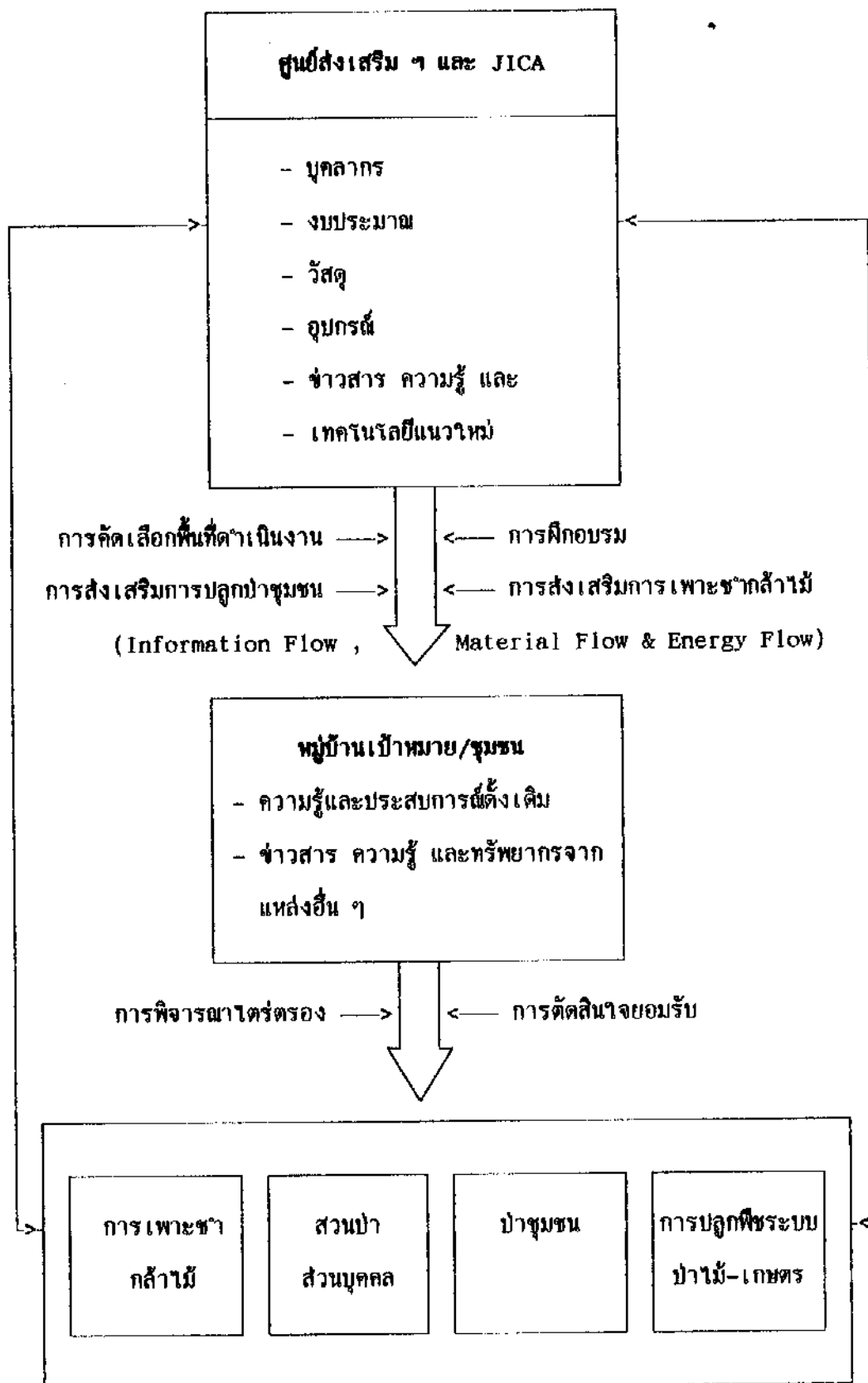
การคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมของกลุ่มผู้นำชุมชนและเกษตรกร งานฝึกอบรมได้มอบหมายให้หน่วยส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้ที่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านเป้าหมาย เป็นผู้รับสมัครและคัดเลือกชาวบ้านและผู้นำชุมชน เข้าทำการฝึกอบรม รุ่นละ 4-5 คน ต่อหน่วย ฯ และสำหรับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รัฐจะเป็นการรับสมัครครูหรืออาจารย์ จากโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมายและใกล้เคียง โดยงานฝึกอบรมของศูนย์ ฯ เป็นผู้ติดต่อประสานงานกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และสามัญศึกษาจังหวัด ในท้องที่ 4 จังหวัด คือ มหาสารคาม ขอนแก่น กาฬสินธุ์ และร้อยเอ็ดฯ ให้ดำเนินการเป็นผู้รับสมัครและคัดเลือกบุคคลเข้ารับการฝึกอบรมที่ศูนย์ ฯ หลักสูตรละ 40 คน

สาระสำคัญในการฝึกอบรมที่กำหนดเป็นหลักสูตร ได้จากการพิจารณาร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ศูนย์ ฯ และผู้เชี่ยวชาญผู้รู้ ซึ่งมุ่งเน้นในด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเพาะชำกล้าไม้ การปลูกป่า เทคนิคการขยายพันธุ์ไม้ผล บทบาทของกรมป่าไม้ต่อการส่งเสริมการปลูกป่า การปลูกป่าระบบป่าไม้-เกษตร และกฎหมาย

เกี่ยวกับการป่าไม้ เป็นต้น ในการจัดฝึกอบรมของศูนย์ ฯ ได้จัดให้มีการบรรยายในหัวข้อ วิชาการต่าง ๆ ด้วยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้อุปกรณ์ วีดิโอ ภาพนิ่ง (Slide) สไลด์มัลติวิชั่น (Slide Multivision) และศึกษาด้วยวิธีการดูงานภาคสนาม ที่โรงเรียนเพาะช่างลำปาง ของศูนย์ ฯ และดูงานเกี่ยวกับผลิตผลจากสวนป่าปลูก เช่น ที่โรงงานคีนิกซ์ พัลท์ แอนด์เพเพอร์ สวนป่าสมเด็จพระองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ และป่าชุมชนโลกมีป่า อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เป็นต้น นอกจากการถ่ายทอดความรู้ หรือเทคโนโลยีต่าง ๆ แล้ว การฝึกอบรมทุกรุ่นได้จัดให้มีการระดมความคิดเกี่ยวกับอุปสรรค และปัญหาในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ เพื่อสรุปไว้เป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานด้านป่าไม้สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานฝึกอบรม ภายหลังการฝึกอบรมแล้วเสร็จงานแต่ละปีงบประมาณ ในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน ของทุกปี งานฝึกอบรมจะจัดส่งเจ้าหน้าที่ออกไปสัมภาษณ์ผู้ผ่านการฝึกอบรม ซึ่งเน้นหนักในเรื่องพฤติกรรมของผู้ผ่านการฝึกอบรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่

โดยสรุป การจัดฝึกอบรมให้กับเกษตรกร ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้และเทคโนโลยีแนวใหม่เกี่ยวกับการป่าไม้ สำหรับเป็นเครื่องกระตุ้น ฯ ให้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทและพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแล้วยังได้รับผลต่อเนื่อง คือ ผู้ผ่านการฝึกอบรมจะแสดงบทบาทเป็นผู้เผยแพร่กระจายข่าวสารความรู้และเทคโนโลยีแนวใหม่ของศูนย์ ฯ สืบต่อกันไป ซึ่งจะส่งผลไปสู่ความสำเร็จกับการดำเนินงานส่งเสริมของศูนย์ ฯ และโครงการในที่สุด

ภาพที่ 8 กระบวนการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมวนศาสตร์ชุมชน ของศูนย์ ฯ และ JICA

4.2 การรับรู้ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะชากลำไยและงานปลูกป่าชุมชน

4.2.1 การรับรู้เกี่ยวกับงานเพาะชากลำไย

การศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับงานเพาะชากลำไยผู้ศึกษาได้สร้างข้อคำถามไว้ 5 ส่วน คือ การรับรู้วิธีการส่งเสริม มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ การรับรู้ระดับการส่งเสริมมีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ การรับรู้ประเภทของสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริมมีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ การรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบของงานเพาะชากลำไย มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ และการรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานเพาะชากลำไย มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ ซึ่งคำถามเป็นสาระสำคัญของการดำเนินงานส่งเสริมการเพาะชากลำไย ที่ผู้ศึกษาได้ตั้งเป็นกรอบในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อต้องการทราบว่าผู้รับการส่งเสริมมีการรับรู้มากน้อยเพียงใดและนำไปใช้ทดสอบหาความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมในขั้นต่อไป ผลการศึกษปรากฏตามตารางที่ 1-6

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำแนกตามระดับการรับรู้วิธีการส่งเสริมการเพาะชากลำไย

การรับรู้วิธีการส่งเสริม การเพาะชากลำไย	จำนวน	ร้อยละ
รับรู้น้อย	32	20.3
รับรู้ปานกลาง	79	50.0
รับรู้มาก	47	29.7
รวม	158	100.0

$$\bar{X} = 8.66 \quad S.D. = 3.632$$

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้รับการส่งเสริมส่วนมากมีการรับรู้วิธีการส่งเสริมการเพาะชากล้ามืออยู่ในกลุ่มที่มีการรับรู้ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีการรับรู้มากและรับรู้น้อย คิดเป็นร้อยละ 29.7 และ 20.3 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยการรับรู้เท่ากับ 8.66 ซึ่งอยู่ในระดับที่มีการรับรู้ปานกลาง จึงสรุปได้ว่า ผู้รับการส่งเสริมมีการรับรู้วิธีการส่งเสริมการเพาะชากล้ามืออยู่ในระดับรับรู้ปานกลาง

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำแนกตามระดับการรับรู้ระดับการส่งเสริมการเพาะชากล้ามือ

การรับรู้ระดับการส่งเสริม การเพาะชากล้ามือ	จำนวน	ร้อยละ
รับรู้น้อย	30	19.0
รับรู้ปานกลาง	89	56.3
รับรู้มาก	39	24.7
รวม	158	100.0

$$\bar{X} = 8.63 \quad S.D. = 3.360$$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้รับการส่งเสริมส่วนมากมีการรับรู้ระดับการส่งเสริมการเพาะชากล้ามืออยู่ในกลุ่มที่มีการรับรู้ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 56.3 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีการรับรู้มากและรับรู้น้อย คิดเป็นร้อยละ 24.7 และ 19.0 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยการรับรู้เท่ากับ 8.63 ซึ่งอยู่ในระดับที่มีการรับรู้ปานกลาง จึงสรุปได้ว่า ผู้รับการส่งเสริมมีการรับรู้ระดับการส่งเสริมการเพาะชากล้ามืออยู่ในระดับรับรู้ปานกลาง

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้ในการเพาะชากล้ำไม้และแจกจ่ายกล้าไม้

ประเภทสื่อที่ใช้	การรับรู้			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ทราบ
1. สื่อบุคคล				
1.1 เจ้าหน้าที่ศูนย์ ฯ	9.5 (15)	43.0 (68)	26.0 (41)	21.5 (34)
1.2 กำนัน	3.2 (5)	13.3 (21)	40.5 (64)	43.0 (68)
1.3 ป่าไม้อำเภอ	1.9 (3)	17.7 (28)	32.9 (52)	47.5 (75)
1.4 ผู้ใหญ่บ้าน	25.3 (40)	55.7 (88)	15.2 (24)	3.8 (6)
1.5 เพื่อนบ้าน	25.9 (41)	59.5 (94)	8.9 (14)	5.7 (9)
2. สื่อมวลชนและอื่น ๆ				
2.1 วิทยุ	4.4 (7)	17.8 (28)	36.7 (58)	41.1 (65)
2.2 โทรทัศน์	5.1 (8)	20.3 (32)	29.1 (46)	45.6 (72)
2.3 เข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน	10.8 (17)	51.2 (81)	22.8 (36)	15.2 (24)
2.4 ป้ายประกาศต่าง ๆ	5.1 (8)	24.6 (39)	36.1 (57)	34.2 (54)
3. เอกสารของศูนย์ ฯ	5.0 (8)	20.9 (33)	24.1 (38)	50.0 (79)

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้รับการส่งเสริมส่วนใหญ่มักรับรู้ข่าวสารการเพาะชาและแจกจ่ายกล้าไม้จากสื่อบุคคล มากกว่าสื่อมวลชน และเอกสารของศูนย์ ฯ และเมื่อพิจารณาในกลุ่มของสื่อบุคคลแล้วพบว่า ผู้รับการส่งเสริมส่วนใหญ่มักรับรู้ข่าวสารการเพาะชาและแจกจ่ายกล้าไม้จากเพื่อนบ้านมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้ใหญ่บ้านและเจ้าหน้าที่ศูนย์ ฯ ตามลำดับ

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำแนกตามระดับการรับรู้ประโยชน์เชิงเปรียบเทียบของงานเพาะชากล้าไม้

การรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบของ งานเพาะชากล้าไม้	จำนวน	ร้อยละ
รับรู้น้อย	8	5.1
รับรู้มาก	150	94.9
รวม	158	100.0

$$\bar{X} = 17.06 \quad S.D. = 2.164$$

จากตารางที่ 5 พบว่าผู้รับการส่งเสริมส่วนมากมีการรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบของงานเพาะชากล้าไม้มากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้เล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 94.9 และ 5.1 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยการรับรู้เท่ากับ 17.06 ซึ่งอยู่ในระดับมีการรับรู้มาก จึงสรุปได้ว่า ผู้รับการส่งเสริมมีการรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบของงานเพาะชากล้าไม้ในระดับรับรู้มาก

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำนวนตามระดับการรับรู้ความ
สอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานเพาะซากลำไย

การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชน ของงานเพาะซากลำไย	จำนวน	ร้อยละ
รับรู้น้อย	66	41.8
รับรู้มาก	92	58.2
รวม	158	100.0

$$\bar{X} = 12.04 \quad S.D. = 2.511$$

จากตารางที่ 6 พบว่าผู้รับการส่งเสริมส่วนมาก มีการรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานเพาะซากลำไยมากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อย คิดเป็นร้อยละ 58.2 และ 41.8 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยการรับรู้เท่ากับ 12.04 ซึ่งอยู่ในระดับมีการรับรู้มาก จึงสรุปได้ว่า ผู้รับการส่งเสริม มีการรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานเพาะซากลำไยอยู่ในระดับรับรู้มาก

4.2.2 การรับรู้เกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชน

การศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชน ผู้ศึกษาได้สร้างข้อคำถามไว้ 5 ส่วน คือ การรับรู้วิธีการส่งเสริม มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ การรับรู้ระดับการส่งเสริมมีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ การรับรู้ประเภทของสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริมมีข้อคำถามจำนวน 2 ข้อ การรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบของงานปลูกป่าชุมชน มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อและการรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานปลูกป่าชุมชนมีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ ซึ่งคำถามเป็นสาระสำคัญของการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน ที่ผู้ศึกษาได้ตั้งเป็นกรอบในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อต้องการทราบว่าผู้รับการส่งเสริมมีการรับรู้มากน้อยเพียงใด และนำไปใช้ทดสอบหาความ

สัมพันธ์กับระดับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมงานขั้นตอนต่อไปผลการศึกษายปรากฏตามตารางที่ 7-11

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำนวนตามระดับการรับรู้วิธีการ
ส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน

การรับรู้วิธีการส่งเสริม การปลูกป่าชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
รับรู้บ่อย	29	18.7
รับรู้ปานกลาง	74	47.8
รับรู้น้อย	52	33.5
รวม	155	100.0

$$\bar{X} = 7.25 \quad S.D. = 3.253$$

จากตารางที่ 7 พบว่าผู้รับการส่งเสริมส่วนมาก มีการรับรู้วิธีการส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน อยู่ในกลุ่มที่มีการรับรู้ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 47.8 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีการรับรู้มากและรับรู้น้อย คิดเป็นร้อยละ 33.5 และ 18.7 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยการรับรู้เท่ากับ 7.25 ซึ่งอยู่ในระดับที่มีการรับรู้ปานกลาง จึงสรุปได้ว่า ผู้รับการส่งเสริมมีการรับรู้วิธีการส่งเสริมการปลูกป่าชุมชนอยู่ในระดับรับรู้ปานกลาง

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำนวนตามระดับการรับรู้ระดับการส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน

การรับรู้ระดับการส่งเสริม การปลูกป่าชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
รับรู้น้อย	29	18.8
รับรู้ปานกลาง	86	55.9
รับรู้มาก	39	25.3
รวม	154	100.0

$$\bar{X} = 8.40 \quad S.D. = 3.641$$

หมายเหตุ : แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 1 ราย

จากตารางที่ 8 พบว่าผู้รับการส่งเสริมส่วนมาก มีการรับรู้ระดับการส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน อยู่ในกลุ่มที่มีการรับรู้ปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 55.9 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีการรับรู้มากและรับรู้น้อย คิดเป็นร้อยละ 25.3 และ 18.8 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยการรับรู้เท่ากับ 8.40 ซึ่งอยู่ในระดับมีการรับรู้ปานกลาง จึงสรุปได้ว่า ผู้รับการส่งเสริมมีการรับรู้ระดับการส่งเสริมการปลูกป่าชุมชนอยู่ในระดับรับรู้ปานกลาง

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำนวนตามระดับการรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้งานส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน

การรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้งานส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
รับรู้น้อย	42	27.1
รับรู้มาก	113	72.9
รวม	155	100.0

$$\bar{X} = 3.67 \quad S.D. = 1.687$$

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้รับการส่งเสริมส่วนมากมีระดับการรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้งานส่งเสริมการปลูกป่าชุมชนมาก มากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้ต่ำ คิดเป็นร้อยละ 72.9 และ 27.1 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยการรับรู้เท่ากับ 3.67 ซึ่งอยู่ในระดับมีการรับรู้มาก จึงสรุปได้ว่า ผู้รับการส่งเสริมมีระดับการรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้งานส่งเสริมการปลูกป่าชุมชนอยู่ในระดับรับรู้มาก

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำนวนตามระดับการรับรู้ประโยชน์
เชิงเทียบของงานปลูกป่าชุมชน

การรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบของ งานปลูกป่าชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
รับรู้น้อย	10	6.5
รับรู้มาก	144	93.5
รวม	154	100.0

$$\bar{X} = 13.20 \quad S.D. = 1.452$$

หมายเหตุ : แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 1 ราย

จากตารางที่ 10 พบว่าผู้รับการส่งเสริมส่วนมาก มีระดับการรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบ
ของงานปลูกป่าชุมชน มากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อยคิดเป็นร้อยละ 93.5 และ 6.5 ตามลำดับ
คะแนนเฉลี่ยการรับรู้เท่ากับ 13.20 ซึ่งอยู่ในระดับมีการรับรู้มาก จึงสรุปได้ว่า ผู้รับการ
ส่งเสริมมีระดับการรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบของงานปลูกป่าชุมชนอยู่ในระดับรับรู้มาก

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำนวนตามระดับการรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานปลูกป่าชุมชน

การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานปลูกป่าชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
รับรู้น้อย	41	26.5
รับรู้มาก	114	73.5
รวม	155	100.0

$$\bar{X} = 12.88 \quad S.D. = 2.109$$

จากตารางที่ 11 พบว่าผู้รับการส่งเสริมส่วนมาก มีระดับการรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานปลูกป่าชุมชน มากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อยคิดเป็นร้อยละ 73.5 และ 26.5 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยการรับรู้เท่ากับ 12.88 ซึ่งอยู่ในระดับมีการรับรู้มาก จึงสรุปได้ว่า ผู้รับการส่งเสริมมีระดับการรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานปลูกป่าชุมชนอยู่ในระดับรับรู้มาก

4.2.3 ทักษะของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชำกล้าไม้

การศึกษาทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชำกล้าไม้ ผู้ศึกษาต้องการทราบว่า ผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานด้านการเพาะชำกล้าไม้แล้ว มีทัศนคติอย่างไรต่อการดำเนินงานและเนื้อหาสาระของงาน ซึ่งได้ตั้งคำถามไว้จำนวน 31 ข้อ เมื่อทราบทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมแล้ว สามารถนำทัศนคติไปทดสอบหาความสัมพันธ์กับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การรับรู้และพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมได้ในขั้นตอนต่อไป ผลการศึกษปรากฏตามตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำนวนตามระดับทัศนคติที่มีต่องาน
เพาะซากลำไย

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานเพาะซากลำไย	จำนวน	ร้อยละ
ทัศนคติเชิงลบ	45	28.5
ทัศนคติระดับปานกลาง	77	48.7
ทัศนคติเชิงบวก	36	22.8
รวม	158	100.0

$$\bar{X} = 55.06 \quad S.D. = 10.173$$

จากตารางที่ 12 พบว่าผู้รับการส่งเสริมส่วนมากมีระดับทัศนคติต่องานเพาะซากลำไย
อยู่ในกลุ่มที่มีทัศนคติระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 48.7 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีทัศนคติเชิงลบ
และทัศนคติเชิงบวก คิดเป็นร้อยละ 28.5 และ 22.8 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยระดับทัศนคติ
เท่ากับ 55.06 ซึ่งอยู่ในระดับทัศนคติระดับปานกลาง จึงสรุปได้ว่าผู้รับการส่งเสริมมีทัศนคติ
ต่องานเพาะซากลำไยอยู่ในระดับทัศนคติระดับปานกลาง

4.2.4 ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน

การศึกษาทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน ผู้ศึกษาต้องการ
ทราบว่า ผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานด้านการปลูกป่าชุมชนแล้ว มีทัศนคติอย่างไร ต่อการ
ดำเนินงานและสาระของงาน ซึ่งได้ตั้งข้อคำถามไว้จำนวน 30 ข้อ เมื่อทราบทัศนคติของผู้รับ
การส่งเสริมแล้ว สามารถนำไปทดสอบหาความสัมพันธ์กับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
การรับรู้ และพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมได้ในขั้นตอนต่อไป ผลการศึกษาปรากฏตาม
ตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำนวนตามระดับทัศนคติที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานปลูกป่าชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
ทัศนคติเชิงลบ	19	12.5
ทัศนคติระดับปานกลาง	76	50.0
ทัศนคติเชิงบวก	57	37.5
รวม	152	100.0

$$\bar{X} = 56.55 \quad S.D. = 12.109$$

จากตารางที่ 13 พบว่าผู้รับการส่งเสริมส่วนมาก มีระดับทัศนคติต่องานปลูกป่าชุมชน อยู่ในกลุ่มที่มีทัศนคติระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีทัศนคติเชิงบวกและทัศนคติเชิงลบ คิดเป็นร้อยละ 37.5 และ 12.5 ตามลำดับ คะแนนเฉลี่ยระดับทัศนคติเท่ากับ 56.55 ซึ่งอยู่ในระดับทัศนคติระดับปานกลาง จึงสรุปได้ว่า ผู้รับการส่งเสริม มีทัศนคติต่องานปลูกป่าชุมชนอยู่ในระดับทัศนคติระดับปานกลาง

4.2.5 พฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะชากล้ำไม้

การศึกษาพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะชากล้ำไม้ ผู้ศึกษาต้องการทราบว่า ผู้รับการส่งเสริมที่รับการส่งเสริมงานด้านการเพาะชากล้ำไม้แล้ว มีพฤติกรรมอยู่ในระดับใด ในการศึกษาได้ตั้งข้อคำถามเกี่ยวกับกิจกรรมการเพาะชากล้ำไม้ไว้จำนวน 12 ข้อ ซึ่งระดับพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริม จะสามารถบ่งบอกถึงการยอมรับแนวคิดและความรู้จากการส่งเสริมได้ในระดับหนึ่ง และนําระดับของพฤติกรรมไปทดสอบหาความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมในขั้นต่อไป ผลการศึกษาพฤติกรรมปรากฏตามตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำแนกตามระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับงานเพาะชากล้ำไม้

พฤติกรรม		จำนวน	ร้อยละ
ปฏิบัติน้อย	(0 - 4 กิจกรรม)	61	38.6
ปฏิบัติปานกลาง	(5 - 7 กิจกรรม)	74	46.8
ปฏิบัติมาก	(8 -12 กิจกรรม)	23	14.6
รวม		158	100.0

$$\bar{X} = 5.09 \quad S.D. = 2.270$$

จากตารางที่ 14 ผู้รับการส่งเสริมส่วนมาก มีพฤติกรรมเกี่ยวกับงานเพาะชากล้ำไม้ อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 46.8 ปฏิบัติน้อย คิดเป็นร้อยละ 38.6 และปฏิบัติมาก คิดเป็นร้อยละ 14.6 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.09 จึงสรุปได้ว่า ผู้รับการส่งเสริมมีพฤติกรรมเกี่ยวกับงานเพาะชากล้ำไม้ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 15 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำนวนตามพฤติกรรมเกี่ยวกับ
งานเพาะชำกล้าไม้

พฤติกรรม	ความถี่ของการแสดงพฤติกรรม		
	บ่อยครั้ง	ทำบ้าง	ไม่เคยทำ
1. ขอรับกล้าไม้จากหน่วยส่งเสริม ฯ ของศูนย์ ฯ	12.0 (19)	57.0 (90)	31.0 (49)
2. แนะนำคนรู้จักหรือเพื่อนบ้านให้ไปขอรับ กล้าไม้จากหน่วยของศูนย์ ฯ	10.1 (16)	79.8 (126)	10.1 (16)
3. ขอรับคำแนะนำเกี่ยวกับการเพาะชำ กล้าไม้	2.5 (4)	38.6 (61)	58.9 (93)
4. เพาะชำกล้าไม้รวดเร็ว เช่น ยูคาลิปตัส เพื่อการค้า	0.6 (1)	17.1 (27)	82.3 (130)
5. เพาะชำกล้าไม้ป่าธรรมชาติเพื่อการค้า	0 (0)	7.6 (12)	92.4 (146)
6. เพาะชำกล้าไม้ไว้ใช้ปลูกเอง	0 (0)	36.7 (58)	63.3 (100)
7. เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการ เพาะชำกล้าไม้ที่ศูนย์ ฯ จัดขึ้น	1.3 (2)	13.9 (22)	84.8 (134)
8. แนะนำชนิดพันธุ์ไม้ที่ชาวบ้านต้องการ ให้ศูนย์ ฯ ทราบ	1.3 (2)	50.0 (79)	48.7 (77)
9. ปลูกต้นไม้รวดเร็วตามหัวไร่ปลายนา	11.4 (18)	67.1 (106)	21.5 (34)
10. ปลูกต้นไม้รวดเร็วเพื่อการค้า	3.2 (5)	29.7 (47)	67.1 (106)
11. ปลูกต้นไม้ป่าไว้ใช้สอยเอง	3.8 (6)	57.6 (91)	38.6 (61)
12. ปลูกต้นไม้ป่าเพื่อการค้า	1.3 (2)	6.3 (10)	92.4 (146)

จากตารางที่ 15 พบว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับงานเพาะซากกล้าไม้ที่ได้รับการส่งเสริมปฏิบัติมาก 3 อันดับแรกคือ การแนะนำคนรู้จักหรือเพื่อนบ้านให้ไปขอรับกล้าไม้จากหน่วยส่งเสริม การปลูกต้นไม้โตเร็วตามหัวไร่ปลายนา และการขอรับกล้าไม้จากหน่วยส่งเสริมตามลำดับ ส่วนการที่ได้รับการส่งเสริมมีพฤติกรรมเกี่ยวกับงานเพาะซากกล้าไม้บางลักษณะไม่มากนัก พบว่า มีปัญหาดังนี้ คือ

- 1) การเพาะชำและปลูกไม้ป่าเพื่อการค้า ส่วนใหญ่ขาดแคลนที่ดินและปัจจัยการผลิตอื่น ๆ รวมถึงมีความรู้และความชำนาญเกี่ยวกับงานเพาะซากกล้าไม้ไม่เพียงพอ
- 2) การเข้ารับการฝึกอบรม ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าไม่มีเวลาว่างพอที่จะไปเข้ารับการฝึกอบรมและบางรายตอบว่าไม่มีผู้แนะนำหรือชักชวนไปเข้ารับการฝึกอบรม
- 3) การเพาะชำและปลูกไม้โตเร็วเพื่อการค้า ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า มีที่ดินไม่มากพอที่จะใช้ประกอบการและมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับงานเพาะชำและปลูกต้นไม้ไม่มาก
- 4) การไปขอรับคำแนะนำเกี่ยวกับการเพาะซากกล้าไม้จากเจ้าหน้าที่ ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ไม่กล้าที่จะไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพราะเกรงว่าจะไม่ได้รับความช่วยเหลือ
- 5) การแนะนำชนิดพันธุ์ไม้ที่ชาวบ้านต้องการให้ศูนย์ ฯ ทราบ ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าไม่ทราบว่าการสำรวจชนิดพันธุ์ไม้
- 6) การปลูกต้นไม้ป่าไว้ใช้สอยเอง ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่ามีที่ดินไม่เพียงพอที่จะใช้ปลูกขาดการสนับสนุนพันธุ์ไม้และมีความคิดว่าการปลูกไม้ป่าจะต้องใช้เวลาจนถึงจะได้ใช้ไม้
- 7) การไปติดต่อขอรับกล้าไม้จากศูนย์ ฯ กลุ่มที่ไม่ได้ไปติดต่อขอรับส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ไม่มีพื้นที่ดินที่จะใช้ปลูก รองลงมา คือ ไม่ทราบข่าวการแจกจ่ายกล้าไม้
- 8) การปลูกต้นไม้โตเร็วในพื้นที่หัวไร่ปลายนา กลุ่มที่ไม่ได้ปลูกส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าไม่มีพื้นที่ดินว่างเพียงพอ รองลงมาคือ เกรงว่าจะมีผลกระทบต่อคุณภาพดิน

ปัญหาของประชาชน ในการยอมรับหรือนำเอาแนวความคิดจากการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะซากกล้าไม้ไปใช้ในการดำรงชีพที่พบมากที่สุดคือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การมีที่ดินไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้ประโยชน์ทางการเพาะซากกล้าไม้ รวมถึงปัจจัยทางด้านการผลิตไม่พร้อม เช่น ขาดแคลนเงินทุน ไม่มีเวลาว่างพอที่จะทำเพราะว่าต้องใช้เวลาส่วนใหญ่สำหรับการประกอบอาชีพหลัก (เดิม) ปัญหารองลงมาได้แก่ การขาดความรู้และความชำนาญเกี่ยวกับงานเพาะซากกล้าไม้ ไม่มีเวลาไปขอรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ ฯ

และยังไม่มีเชื่อมั่นว่า เทคโนโลยีเกี่ยวกับงานเพาะซากส่วไม้จะตอบสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจได้ดีพอ ส่วนปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพนั้น ประชาชนส่วนมากนำเสนอว่าส่วนใหญ่ คือ ความแห้งแล้ง ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาลและบางรายเสนอว่าการปลูกไม้โตเร็วบางชนิด เช่น ยูคาลิปตัส อาจส่งผลกระทบต่อดินมีคุณภาพเสื่อมเร็วกว่าการใช้ที่ดินปลูกพืชชนิดอื่น ๆ

4.2.6 พฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชน

การศึกษาพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชน ผู้ศึกษาต้องการทราบว่า ผู้รับการส่งเสริมที่ได้รับการส่งเสริมงานด้านการปลูกป่าชุมชนแล้ว มีพฤติกรรมอยู่ในระดับใด ในการศึกษาได้ตั้งข้อคำถามเกี่ยวกับกิจกรรมการปลูกป่าชุมชนจำนวน 10 ข้อ ซึ่งระดับพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมสามารถแบ่งออกถึง การยอมรับแนวคิดและเทคโนโลยีของงานปลูกป่าชุมชนจากการส่งเสริมได้ในระดับหนึ่ง และนำไปทดสอบหาความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมในขั้นต่อไปด้วย ผลการศึกษาปรากฏตามตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำแนกตามระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชน

พฤติกรรม	จำนวน	ร้อยละ
ปฏิบัติน้อย (0-3 กิจกรรม)	47	30.5
ปฏิบัติปานกลาง (4-7 กิจกรรม)	86	55.9
ปฏิบัติมาก (8-10 กิจกรรม)	21	13.6
รวม	154	100.0

$$\bar{X} = 4.55 \quad S.D. = 2.645$$

หมายเหตุ : แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 1 ราย

จากตารางที่ 16 พบว่า ผู้รับการส่งเสริมส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเกี่ยวกับลักษณะของงานปลูกป่าชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง คือ คิดเป็นร้อยละ 55.9 ปฏิบัติน้อยคิดเป็นร้อยละ 30.5 และปฏิบัติมากคิดเป็นร้อยละ 13.6 และค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55 แสดงว่า ผู้รับการส่งเสริมมีพฤติกรรมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำแนกตามพฤติกรรมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชน

พฤติกรรม	ความถี่ของการแสดงพฤติกรรม		
	บ่อยครั้ง	พบบ้าง	ไม่เคยทำ
1. ร้องขอทางราชการให้ทำการปลูกป่าชุมชนในพื้นที่สาธารณะของชุมชน	9.0 (14)	29.7 (46)	61.3 (95)
2. เสนอความคิดเห็นในการคัดเลือกพันธุ์ไม้ และคัดเลือกพื้นที่สำหรับปลูกป่าชุมชน	7.1 (11)	36.8 (57)	56.1 (87)
3. ให้ข้อมูลเพื่อการวางแผนปลูกป่าชุมชน	5.8 (9)	31.6 (49)	62.6 (97)
4. ร่วมรณรงค์ให้เพื่อนบ้านร่วมกันปลูกป่าชุมชน	25.8 (40)	48.4 (75)	25.8 (40)
5. เข้าร่วมการปลูกป่าชุมชน	47.1 (73)	31.6 (49)	21.3 (33)
6. ร่วมทำงานปราบวัชพืชในแปลงป่าชุมชน	16.8 (26)	41.6 (64)	41.6 (64)
7. เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกป่าชุมชน	1.9 (3)	12.3 (19)	85.8 (133)
8. คัดค้านการปลูกป่าชุมชน	0 (0)	1.9 (3)	98.1 (152)

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละของผู้รับการส่งเสริม จำนวนตามพฤติกรรมเกี่ยวกับงาน
ปลูกป่าชุมชน (ต่อ)

พฤติกรรม	ความถี่ของการแสดงพฤติกรรม		
	บ่อยครั้ง	บ้าง	ไม่เลย
9. ร่วมแก้ปัญหาการปลูกป่าชุมชน	5.2 (8)	35.5 (55)	59.4 (92)
10. ร่วมทำงานติดตามผลการปลูกป่าชุมชน	16.8 (26)	50.3 (78)	32.9 (51)

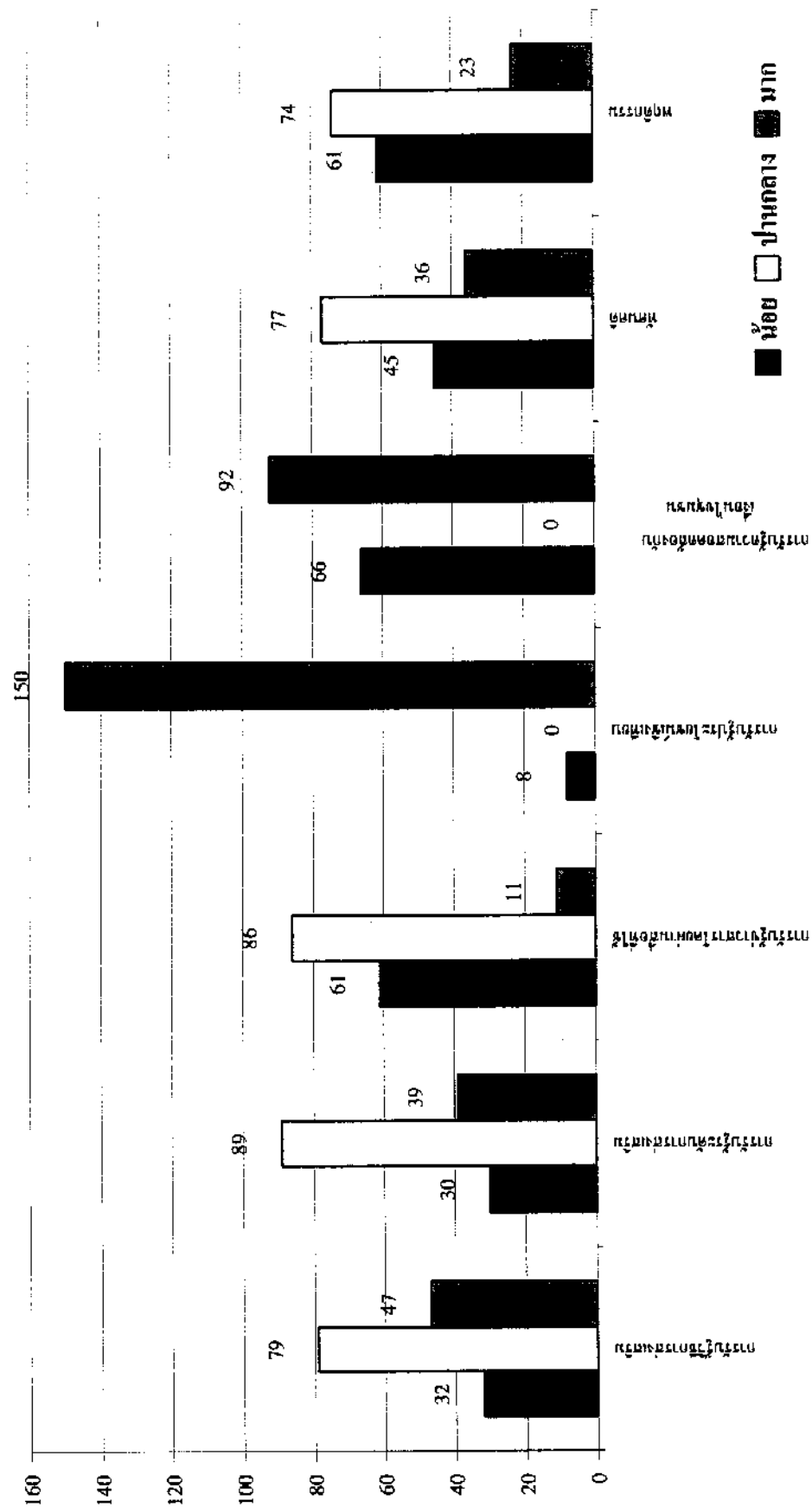
หมายเหตุ : จำนวนผู้รับการส่งเสริมบางข้อคำถามไม่ครบ 155 คน เนื่องจากบางราย
ไม่ได้ตอบคำถาม

จากตารางที่ 17 พบว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชนที่ผู้รับการส่งเสริมปฏิบัติ
มาก 3 อันดับแรก คือ การเข้าร่วมปลูกป่าชุมชน การเข้าร่วมรณรงค์ให้เพื่อนบ้านช่วยกันปลูก
ป่าชุมชนและการเข้าร่วมทำงานติดตามผลการปลูกป่าชุมชน ตามลำดับ ส่วนการที่ผู้รับการ
ส่งเสริมมีพฤติกรรมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชนบางลักษณะไม่มากนักพบว่า มีปัญหาดังนี้ คือ

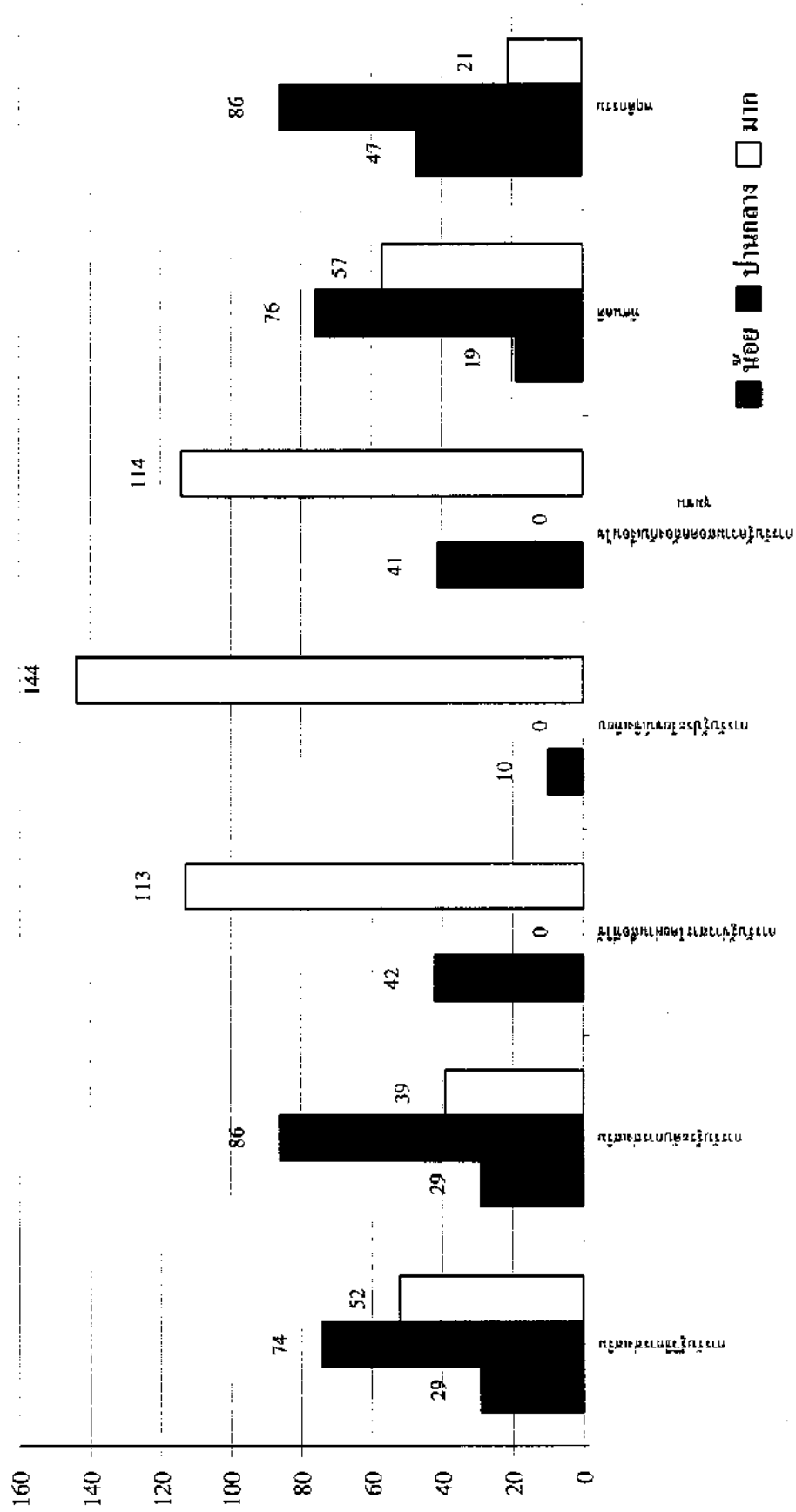
1. การร้องขอทางราชการให้ทำการปลูกป่าชุมชนในพื้นที่สาธารณะของชุมชน การเสนอ
ความคิดเห็นในการคัดเลือกพันธุ์ไม้และคัดเลือกพื้นที่สำหรับปลูกป่าชุมชน การให้ข้อมูลเพื่อการ
วางแผนปลูกป่าชุมชน การรณรงค์ให้เพื่อนบ้านร่วมกันปลูกป่าชุมชน การแก้ปัญหาการปลูกป่า
ชุมชน และการติดตามผลการปลูกป่าชุมชน กลุ่มที่ไม่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติเรื่องเหล่านี้ได้ให้
เหตุผลว่า การดำเนินงานพัฒนาในหมู่บ้านส่วนมากจะมีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการ
รวมทั้งมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวน้อย และเห็นว่าเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านที่
จะต้องประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของทางราชการ

2. การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปลูกป่าชุมชน กลุ่มที่ไม่มีส่วนร่วมส่วนใหญ่ได้ให้
เหตุผลว่า มีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพไม่เพียงพอที่จะไปเข้ารับการฝึกอบรม บางราย
ให้เหตุผลว่า การจัดฝึกอบรมของศูนย์ ฯ รับผิดชอบน้อยและบางรายตอบว่าไม่ได้รับ
ข่าวสารการรับสมัคร

ภาพที่ ๑ แสดงจำนวนผู้รับการส่งเสริมที่ไร้ศึกษา จำแนกตามการรับรู้ทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับพะยะจักได้ไม่

ภาพที่ 10 แสดงจำนวนผู้รับการส่งเสริมที่ใช้ศึกษา จำแนกตามการรับรู้ทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชน

4.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชำกล้าไม้และงานปลูกป่าชุมชน

4.3.1 ทัศนคติกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชำกล้าไม้ ซึ่งทำการศึกษาโดยการตั้งข้อคำถามเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อวิธีการส่งเสริม ระดับการส่งเสริม ประเภทของสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริม ประโยชน์เชิงเทียบของงานเพาะชำกล้าไม้และความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานเพาะชำกล้าไม้ แบ่งระดับทัศนคติออกเป็น 3 ระดับ คือ ทัศนคติเชิงลบมีจำนวน 45 คน ทัศนคติระดับปานกลางมีจำนวน 77 คน และทัศนคติเชิงบวกมีจำนวน 36 คน ในปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชำกล้าไม้ ได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า มีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมและการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้ รวมจำนวน 11 ตัวแปร ทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ปรากฏดังนี้ คือ

1) อายุ จากการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งอายุกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 45 ปี มีจำนวน 55 คน อายุ 45-60 ปี มีจำนวน 74 คน และอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป มีจำนวน 29 คน

ตารางที่ 18 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากลำไย

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานเพาะชากลำไย	อายุ(ปี)		
	น้อยกว่า 45	45-60	60 ปีขึ้นไป
ทัศนคติเชิงลบ	20.0 (11)	27.0 (20)	48.3 (14)
ทัศนคติระดับปานกลาง	56.4 (31)	45.9 (34)	41.4 (12)
ทัศนคติเชิงบวก	23.6 (13)	27.0 (20)	10.3 (3)
รวม	100.0 (55)	100.0 (74)	100.0 (29)

Chi-Square = 9.1022, D.F.= 4, Significance = .0586, $P > 0.05$

จากตารางที่ 18 พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอายุต่าง ๆ กับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากลำไย พบว่า กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 45-60 ปี มีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือร้อยละ 27.0, 23.6 และ 10.3 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากลำไย ไม่มีความสัมพันธ์กับอายุ ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) อาชีพ จากการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งกลุ่มอาชีพออกเป็น 3 กลุ่ม คืออาชีพเกษตรกรรม จำนวน 128 คน อาชีพค้าขาย รับจ้างและบริการต่าง ๆ จำนวน 23 คน และอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 7 คน

ตารางที่ 19 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากลำไย

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานเพาะชากลำไย	อาชีพ		
	เกษตรกร	ค้าขาย/รับจ้าง /บริการต่าง ๆ	รับราชการและ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
ทัศนคติเชิงลบ	28.9 (37)	30.4 (7)	14.3 (1)
ทัศนคติระดับปานกลาง	47.7 (61)	56.5 (13)	42.9 (3)
ทัศนคติเชิงบวก	23.4 (30)	13.0 (3)	42.9 (3)
รวม	100.0 (128)	100.0 (23)	100.0 (7)

Chi-Square = 3.1202, D.F. = 4, Significance = .5379, $P > 0.05$

จากตารางที่ 19 พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาชีพต่าง ๆ กับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากลำไย พบว่า กลุ่มอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ ร้อยละ 42.9, 23.4 และ 13.0 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากลำไยไม่มีความสัมพันธ์กับอาชีพ ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) รายได้ต่อปี จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งกลุ่มรายได้ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีรายได้ไม่เกิน 50,000 บาทต่อปี จำนวน 106 คน และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 50,000 บาทต่อปี จำนวน 52 คน

ตารางที่ 20 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชำกล้าไม้

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานเพาะชำกล้าไม้	รายได้ต่อปี (บาท)	
	ไม่เกิน 50,000	50,000 ขึ้นไป
ทัศนคติเชิงลบ	34.0 (36)	17.3 (9)
ทัศนคติระดับปานกลาง	42.4 (45)	61.5 (32)
ทัศนคติเชิงบวก	23.6 (25)	21.2 (11)
รวม	100.0 (106)	100.0 (52)

Chi-Square = 6.0956, D.F. = 2, Significance = .0475, $P < 0.05$

จากตารางที่ 20 พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มรายได้ต่าง ๆ กับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชำกล้าไม้ พบว่า กลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 50,000 บาทต่อปี มีทัศนคติเชิงบวกมากกว่า คือ ร้อยละ 23.6 และ 21.2 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ สรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชำกล้าไม้มีความสัมพันธ์กับรายได้ ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4) ระดับการศึกษา จากการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งกลุ่มการศึกษออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีจำนวน 1 คน เรียนจบสูงสุดชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 128 คน และกลุ่มที่จบการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 29 คน

ตารางที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากลำไย

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริม	ระดับการศึกษา		
	ที่มีต่องานเพาะชากลำไย		
	ไม่ได้เรียนหนังสือ	จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	จบสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 4
ทัศนคติเชิงลบ	100.0 (1)	29.7 (38)	20.7 (6)
ทัศนคติระดับปานกลาง	0 (0)	49.2 (63)	48.3 (14)
ทัศนคติเชิงบวก	0 (0)	21.1 (27)	31.0 (9)
รวม	100.0 (1)	100.0 (128)	100.0 (29)

Chi-Square = 4.22893, D.F. = 4, Significance = .3759, $P > 0.05$

จากตารางที่ 21 พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากลำไย พบว่า กลุ่มที่จบการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และไม่ได้เรียนหนังสือคือ ร้อยละ 31.0, 21.1 และ 0.0 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่าทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะซากลำไยไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5) **ขนาดที่ดินที่ถือครอง** จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งกลุ่มการถือครองขนาดที่ดิน ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ถือครองที่ดิน 0-10 ไร่ จำนวน 87 คน กลุ่มที่ถือครองที่ดินขนาด 11-20 ไร่ จำนวน 38 คน และกลุ่มที่ถือครองที่ดินมากกว่า 20 ไร่ขึ้นไป จำนวน 33 คน

ตารางที่ 22 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดที่ดินที่ถือครองกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะซากลำไย

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานเพาะซากลำไย	ขนาดที่ดินที่ถือครอง (ไร่)		
	0-10	11-20	มากกว่า 20
ทัศนคติเชิงลบ	24.1 (21)	36.8 (14)	30.3 (10)
ทัศนคติระดับปานกลาง	49.4 (43)	39.5 (15)	57.6 (19)
ทัศนคติเชิงบวก	26.5 (23)	23.7 (9)	12.1 (4)
รวม	100.0 (87)	100.0 (38)	100.0 (33)

Chi-Square = 4.9236, D.F. = 4, Significance = .2952, $P > 0.05$

จากตารางที่ 22 พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดที่ดินที่ถือครองกับทัศนคติของผู้รับ การส่งเสริมที่มีต่องานเพาะซากลำไย พบว่า กลุ่มที่ถือครองที่ดินขนาด 0-10 ไร่ มีทัศนคติ เชิงบวกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ ร้อยละ 26.5, 23.7 และ 12.1 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ขนาดที่ดินที่ถือครองกับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะซากลำไยไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดที่ดิน ที่ถือครอง ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

6) การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งการเข้าร่วมเป็นสมาชิก กลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ จำนวน 30 คนและกลุ่มที่ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวน 128 คน

ตารางที่ 23 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกับทัศนคติของผู้รับการ ส่งเสริมที่มีต่องานเพาะซากลำไย

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานเพาะซากลำไย	การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม	
	ไม่ได้เข้าร่วม	เข้าร่วม
ทัศนคติเชิงลบ	30.0 (9)	28.1 (36)
ทัศนคติดังกลาง	53.3 (16)	47.7 (61)
ทัศนคติเชิงบวก	16.7 (5)	24.2 (31)
รวม	100.0 (30)	100.0 (128)

Chi-Square = 0.7991, D.F. = 2, Significance = .6706, P > 0.05

จากตารางที่ 23 พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะซากลำไ้ พบว่า กลุ่มที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มคือ ร้อยละ 24.2 และ 16.7 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกับทัศนคติ ด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะซากลำไ้ไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

7) การรับรู้วิธีการส่งเสริม จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ รับร้้น้อยมีจำนวน 32 คน รับรู้ปานกลาง มีจำนวน 79 คน และรับรู้มากมีจำนวน 47 คน

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วิธีการส่งเสริมกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะซากลำไ้

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานเพาะซากลำไ้	การรับรู้วิธีการส่งเสริม		
	รับรู้น้อย	รับรู้ปานกลาง	รับรู้มาก
ทัศนคติเชิงลบ	46.9 (15)	36.7 (29)	2.1 (1)
ทัศนคติระดับกลาง	50.0 (16)	49.4 (39)	46.8 (22)
ทัศนคติเชิงบวก	3.1 (1)	13.9 (11)	51.1 (24)
รวม	100.0 (32)	100.0 (79)	100.0 (47)

Chi-Square = 41.8394, D.F. = 4, Significance = .0000, P < 0.05

จากตารางที่ 24 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่มีการรับรู้ต่างกันกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากลำไย พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มาก มีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ ร้อยละ 51.1, 13.9 และ 3.1 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วิธีการส่งเสริมกับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากลำไยมีความสัมพันธ์กับการรับรู้วิธีการส่งเสริมการเพาะชากลำไย ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8) การรับรู้ระดับการส่งเสริม จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ รับรู้น้อยมีจำนวน 30 คน รับรู้ปานกลางมีจำนวน 89 คน และรับรู้มากมีจำนวน 39 คน ตารางที่ 25 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ระดับการส่งเสริมกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากลำไย

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานเพาะชากลำไย	การรับรู้ระดับการส่งเสริม		
	รับรู้น้อย	รับรู้ปานกลาง	รับรู้มาก
ทัศนคติเชิงลบ	33.3 (10)	36.0 (32)	7.7 (3)
ทัศนคติระดับปานกลาง	56.7 (17)	53.9 (48)	30.8 (12)
ทัศนคติเชิงบวก	10.0 (3)	10.1 (9)	61.5 (24)
รวม	100.0 (30)	100.0 (89)	100.0 (39)

Chi-Square = 45.5066, D.F. = 4, Significance = .0000, $P < 0.05$

จากตารางที่ 25 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่มีการรับรู้ต่างกันกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะซากลำไย พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ ร้อยละ 61.5, 10.1 และ 10.0 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ระดับการส่งเสริมกับทัศนคติ ด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะซากลำไยมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ระดับการส่งเสริม ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

9) การรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้งานงานส่งเสริม จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ รับรู้น้อยมีจำนวน 61 คน รับรู้ปานกลาง มีจำนวน 86 คน และรับรู้มากมีจำนวน 11 คน

ตารางที่ 26 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้งานงานส่งเสริมกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะซากลำไย

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานเพาะซากลำไย	การรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้งานงานส่งเสริม		
	รับรู้น้อย	รับรู้ปานกลาง	รับรู้มาก
ทัศนคติเชิงลบ	50.8 (31)	16.3 (14)	0 (0)
ทัศนคติระดับปานกลาง	44.3 (27)	55.8 (48)	18.2 (2)
ทัศนคติเชิงบวก	4.9 (3)	27.9 (24)	81.8 (9)
รวม	100.0 (61)	100.0 (86)	100.0 (11)

Chi-Square = 47.9193, D.F. = 4, Significance = .0000, $P < 0.05$

จากตารางที่ 26 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่มีการรับรู้ต่างกันกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะซากลำไ้ พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ ร้อยละ 81.8, 27.9 และ 4.9 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารโดยผ่านที่ใช้งานส่งเสริมกับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เบอร์เชินต์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะซากลำไ้มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้งานส่งเสริม ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

10) การรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบของงานเพาะซากลำไ้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ รับรู้น้อย มีจำนวน 8 คน และรับรู้มาก มีจำนวน 150 คน ตารางที่ 27 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะซากลำไ้

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานเพาะซากลำไ้	การรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบ	
	รับรู้น้อย	รับรู้มาก
ทัศนคติเชิงลบ	37.5 (3)	28.0 (42)
ทัศนคติดีระดับปานกลาง	62.5 (5)	48.0 (72)
ทัศนคติเชิงบวก	0 (0)	24.0 (36)
รวม	100.0 (8)	100.0 (150)

Chi-Square = 2.4883, D.F. = 2, Significance = .2882, $P > 0.05$

จากตารางที่ 27 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง กลุ่มที่มีการรับรู้ประโยชน์เชิงเปรียบเทียบกันกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากล้ำไม้ พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อยคือ ร้อยละ 24.0 และ 0.0 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบกับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากล้ำไม้ไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบของงานเพาะชากล้ำไม้ ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

11) การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานเพาะชากล้ำไม้ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ รับรู้น้อยมีจำนวน 66 คน และรับรู้มากมีจำนวน 92 คน ตารางที่ 28 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากล้ำไม้

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานเพาะชากล้ำไม้	การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชน	
	รับรู้น้อย	รับรู้มาก
ทัศนคติเชิงลบ	31.8 (21)	26.1 (24)
ทัศนคติระดับปานกลาง	57.6 (38)	42.4 (39)
ทัศนคติเชิงบวก	10.6 (7)	31.5 (29)
รวม	100.0 (66)	100.0 (92)

Chi-Square = 9.6400, D.F. = 2, Significance = .0081, $P < 0.05$

จากตารางที่ 28 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่มีการรับรู้ความสอดคล้องกับ
เงื่อนไขชุมชนที่ต่างกันกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากล้ำไม้ พบว่า กลุ่มที่มี
การรับรู้มากมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อยคือ ร้อยละ 31.5 และ 10.6

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนกับทัศนคติ
ด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า มีความสัมพันธ์กัน
อย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากล้ำไม้มีความ
สัมพันธ์กับการรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานเพาะชากล้ำไม้ ซึ่งตรงกับ
สมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุป ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของผู้รับการ
ส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากล้ำไม้ ด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0
เปอร์เซนต์พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติรวม 5 ปัจจัย ดังนี้ คือ รายได้ การรับรู้วิธี
การส่งเสริม การรับรู้ระดับการส่งเสริม การรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้งานส่งเสริมและ
การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชน

ตารางที่ 29 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมและการรับรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมงานเพาะซากล่าไม้

ตัวแปร	Chi-Square	D.F.	Significance	P
มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ				
1. รายได้	6.0956	2	0.0475	p < 0.05
2. การรับรู้วิธีการส่งเสริม	41.8394	4	0.0000	P < 0.05
3. การรับรู้ระดับการส่งเสริม	45.5066	4	0.0000	P < 0.05
4. การรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้	47.9193	4	0.0000	P < 0.05
5. การรับรู้ความสอดคล้องกับ เงื่อนไขชุมชน	9.6400	2	0.0081	P < 0.05
ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ				
1. อายุ	9.1022	4	0.0586	P > 0.05
2. อาชีพ	3.1202	4	0.5379	P > 0.05
3. ระดับการศึกษา	4.2289	4	0.3759	P > 0.05
4. ขนาดที่ดินที่ถือครอง	4.9236	4	0.2952	P > 0.05
5. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม	0.7991	2	0.6706	P > 0.05
6. การรับรู้ประโยชน์เชิง เทียบ	2.4883	2	0.2882	P > 0.05

4.3.2 ทักษะการแก้ปัญหาทางด้านการธุรกิจและสังคม และการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน ทำการศึกษาโดยการตั้งคำถามเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อวิธีการส่งเสริมระดับการส่งเสริม ประเภทของสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริม ประโยชน์เชิงเทียบของงานปลูกป่าชุมชน และความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานปลูกป่าชุมชนและทำการแบ่งระดับทัศนคติออกเป็น 3 ระดับคือ ทัศนคติเชิงลบมีจำนวน 19 คน ทัศนคติระดับปานกลางมีจำนวน 76 คน และทัศนคติเชิงบวก มีจำนวน 57 คน (แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 3 ราย) บ่งชี้เกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยว่า มีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางด้านการธุรกิจ สังคม และการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน รวมจำนวน 11 ตัวแปร ทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ ปรากฏดังนี้ คือ

1) อายุ จากการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งอายุกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 45 ปี มีจำนวน 72 คน อายุ 45-60 ปี มีจำนวน 64 คน และอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป มีจำนวน 19 คน

ตารางที่ 30 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องาน ปลูกป่าชุมชน	อายุ (ปี)		
	น้อยกว่า 45	45-60	60 ปีขึ้นไป
ทัศนคติเชิงลบ	14.3 (10)	9.5 (6)	15.8 (3)
ทัศนคติระดับปานกลาง	58.6 (41)	42.9 (27)	42.1 (8)
ทัศนคติเชิงบวก	27.1 (19)	47.6 (30)	42.1 (8)
รวม	100.0 (70)	100.0 (63)	100.0 (19)

Chi-Square = 6.5278, D.F. = 4, Significance = .1630, $P > 0.05$

หมายเหตุ : แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 3 ราย

จากตารางที่ 30 พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอายุต่าง ๆ กับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน พบว่า กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 45-60 ปีมีทัศนคติเชิงบวกต่องานปลูกป่าชุมชนมากกว่ากลุ่มอายุอื่น คือ คิดเป็นร้อยละ 47.6, 42.1 และ 27.1 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่าทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับอายุ ซึ่งไม่ตรงสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) อาชีพ จากการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งกลุ่มอาชีพออกเป็น 3 กลุ่ม คืออาชีพเกษตรกรรม จำนวน 137 คน อาชีพค้าขาย รับจ้างและบริการต่าง ๆ จำนวน 13 คน และอาชีพรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 5 คน

ตารางที่ 31 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานปลูกป่าชุมชน	อาชีพ		
	เกษตรกรรม	ค้าขาย/รับจ้าง /บริการต่าง ๆ	รับราชการหรือ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
ทัศนคติเชิงลบ	13.4 (18)	7.7 (1)	0 (0)
ทัศนคติระดับปานกลาง	47.0 (63)	76.9 (10)	60.0 (3)
ทัศนคติเชิงบวก	39.6 (53)	15.4 (2)	40.0 (2)
รวม	100.0 (134)	100.0 (13)	100.0 (5)

Chi-Square = 5.0364, D.F. = 4, Significance = .2836, $P > 0.05$

หมายเหตุ : แบบสังเกตการณ์ไม่สมบูรณ์ 3 ราย

จากตารางที่ 31 พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาชีพต่าง ๆ กับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน พบว่า กลุ่มอาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ ร้อยละ 40.0, 39.6 และ 15.4 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่าทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับอาชีพ ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) รายได้ต่อปี จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งกลุ่มรายได้ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีรายได้ไม่เกิน 40,000 บาทต่อปี จำนวน 103 คน และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาทต่อปี จำนวน 52 คน

ตารางที่ 32 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริม ที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน	รายได้ต่อปี (บาท)	
	ไม่เกิน 40,000	40,000 ขึ้นไป
ทัศนคติเชิงลบ	15.0 (15)	7.7 (4)
ทัศนคติระดับปานกลาง	55.0 (55)	40.4 (21)
ทัศนคติเชิงบวก	30.0 (30)	51.9 (27)
รวม	100.0 (100)	100.0 (52)

Chi-Square = 7.3077, D.F. = 2, Significance = .0259, $P < 0.05$

หมายเหตุ : แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 3 ราย

จากตารางที่ 32 พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มรายได้ต่าง ๆ กับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนพบว่า กลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 40,000 บาทต่อปี มีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาท คือ ร้อยละ 19.7 และ 17.8 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ สรุปได้ว่าทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนมีความสัมพันธ์กับรายได้ ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4) ระดับการศึกษา จากการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งกลุ่มการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 2 คน เรียนจบสูงสุดชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 125 คน และกลุ่มที่จบการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 28 คน

ตารางที่ 33 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริม ที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน	ระดับการศึกษา		
	ไม่ได้เรียนหนังสือ	จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	จบสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 4
ทัศนคติเชิงลบ	50.0 (1)	13.1 (16)	7.1 (2)
ทัศนคติระดับปานกลาง	50.0 (1)	47.5 (58)	60.7 (17)
ทัศนคติเชิงบวก	0 (0)	39.4 (48)	32.2 (9)
รวม	100.0 (2)	100.0 (125)	100.0 (28)

Chi-Square = 4.79508, D.F. = 4, Significance = .3090, $P > 0.05$

หมายเหตุ : แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 3 ราย

จากตารางที่ 33 การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับการศึกษา กับทัศนคติของ ผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนพบว่า กลุ่มที่ศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่จบสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และกลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ คือร้อยละ 39.4, 32.2 และ 0.0 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน ไม่มีความสัมพันธ์ระดับการศึกษา ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5) **ขนาดที่ดินถือครอง** จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งกลุ่มการถือครองขนาดที่ดิน ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ถือครองที่ดิน 0-10 ไร่ จำนวน 59 คน กลุ่มที่ถือครองที่ดินขนาด 11-20 ไร่ จำนวน 48 คน และกลุ่มที่ถือครองที่ดินมากกว่า 20 ไร่ขึ้นไป จำนวน 48 คน ตารางที่ 34 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดที่ดินถือครองกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน

ทัศนคติผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานปลูกป่าชุมชน	ขนาดที่ดินถือครอง(ไร่)		
	0-10	11-20	มากกว่า 20
ทัศนคติเชิงลบ	11.9	6.5	19.1
	(7)	(3)	(9)
ทัศนคติระดับปานกลาง	44.0	54.4	53.2
	(26)	(25)	(25)
ทัศนคติเชิงบวก	44.1	39.1	27.7
	(26)	(18)	(13)
รวม	100.0	100.0	100.0
	(59)	(46)	(47)

Chi-Square = 5.6064, D.F. 4, Significance = .2305, P > 0.05

หมายเหตุ : แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 3 ราย

จากตารางที่ 34 พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดที่ดินถือครองกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน พบว่า กลุ่มที่ถือครองที่ดินขนาด 0-10 ไร่ มีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ ร้อยละ 44.1, 39.1 และ 27.7 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดที่ดินถือครองกับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่าทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับขนาดที่ดินถือครอง ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

6) การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งกลุ่มการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ จำนวน 28 คน และกลุ่มที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม จำนวน 127 คน

ตารางที่ 35 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานปลูกป่าชุมชน	การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม	
	ไม่ได้เข้าร่วม	เข้าร่วม
ทัศนคติเชิงลบ	10.7	12.9
	(3)	(16)
ทัศนคติระดับปานกลาง	64.3	46.8
	(18)	(58)
ทัศนคติเชิงบวก	25.0	40.3
	(7)	(50)
รวม	100.0	100.0
	(28)	(124)

Chi-Square = 2.9186, D.F. = 2, Significance = .2324, $P > 0.05$

หมายเหตุ : แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 3 ราย

จากตารางที่ 35 พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน พบว่า กลุ่มที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม มีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม คือร้อยละ 40.3 และ 25.0 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

7) การรับรู้วิธีการส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ รับรู้น้อยมีจำนวน 29 คน รับรู้ปานกลางมีจำนวน 74 คน และรับรู้มากมีจำนวน 52 คน

ตารางที่ 36 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วิธีการส่งเสริมกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานปลูกป่าชุมชน	การรับรู้วิธีการส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน		
	รับรู้น้อย	รับรู้ปานกลาง	รับรู้มาก
ทัศนคติเชิงลบ	46.4 (13)	5.6 (4)	3.8 (2)
ทัศนคติระดับปานกลาง	28.6 (8)	55.6 (40)	53.8 (28)
ทัศนคติเชิงบวก	25.0 (7)	38.9 (28)	42.3 (22)
รวม	100.0 (28)	100.0 (72)	100.0 (52)

Chi-Square = 36.3728, D.F. = 4, Significance = .0000, $P < 0.05$

หมายเหตุ : แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 3 ราย

จากตารางที่ 36 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่มีการรับรู้วิธีการส่งเสริมต่างกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนพบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือร้อยละ 42.3, 38.9 และ 25.0 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้วิธีการส่งเสริมกับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนมีความสัมพันธ์กับการรับรู้วิธีการส่งเสริม ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

8) การรับรู้ระดับการส่งเสริม จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งระดับการรับรู้ออกเป็น 3 ระดับ คือ รับรู้น้อย มีจำนวน 29 คน รับรู้ปานกลาง มีจำนวน 86 คน และรับรู้มากมีจำนวน 39 คน

ตารางที่ 37 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ระดับการส่งเสริมกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานปลูกป่าชุมชน	การรับรู้ระดับการส่งเสริม		
	รับรู้น้อย	รับรู้ปานกลาง	รับรู้มาก
ทัศนคติเชิงลบ	42.8 (12)	8.1 (7)	0 (0)
ทัศนคติระดับปานกลาง	28.6 (8)	55.8 (48)	51.4 (19)
ทัศนคติเชิงบวก	28.6 (8)	36.1 (31)	48.6 (18)
รวม	100.0 (28)	100.0 (86)	100.0 (37)

Chi-Square = 31.4397, D.F. = 4, Significance = .0000, $P < 0.05$

หมายเหตุ : แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 4 ราย

จากตารางที่ 37 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่มีการรับรู้ระดับการส่งเสริม ต่างกันกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมี ทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือร้อยละ 48.6, 36.1 และ 28.6 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ระดับการส่งเสริมกับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซ็นต์พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ ระดับการส่งเสริม ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

9) การรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่เข้างานส่งเสริม จากการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่ง ออกเป็น 2 ระดับคือ รับรู้น้อยมีจำนวน 42 คน และรับรู้มากมีจำนวน 113 คน

ตารางที่ 38 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่เข้างานส่งเสริมกับทัศนคติ ของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานปลูกป่าชุมชน	<u>การรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่เข้างานส่งเสริม</u>	
	รับรู้น้อย	รับรู้มาก
ทัศนคติเชิงลบ	41.5 (17)	1.8 (2)
ทัศนคติระดับปานกลาง	36.5 (15)	55.0 (61)
ทัศนคติเชิงบวก	22.0 (9)	43.2 (48)
รวม	100.0 (41)	100.0 (111)

Chi-Square = 43.3188 D.F. = 2, Significance = .0000, $P < 0.05$

หมายเหตุ : แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 3 ราย

จากตารางที่ 38 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อทำางานส่งเสริมต่างกันกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนพบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้ น้อยคือ ร้อยละ 43.2 และ 22.0

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสาร โดยผ่านสื่อทำางานส่งเสริมกับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อทำางานส่งเสริม ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

10) การรับรู้ประโยชน์เชิงเปรียบเทียบของงานปลูกป่าชุมชน จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ การรับรู้ น้อยมีจำนวน 10 คน และการรับรู้มาก มีจำนวน 144 คน (แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 1 ราย)

ตารางที่ 39 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์เชิง เทียบกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานปลูกป่าชุมชน	การรับรู้ประโยชน์เชิง เทียบ	
	รับรู้ น้อย	รับรู้มาก
ทัศนคติเชิงลบ	60.0 (6)	9.2 (13)
ทัศนคติระดับปานกลาง	40.0 (4)	50.4 (71)
ทัศนคติเชิงบวก	0 (0)	40.4 (57)
รวม	100.0 (10)	100.0 (141)

Chi-Square = 23.3802 D.F. = 2, Significance = .0000, $P < 0.05$

หมายเหตุ : แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 4 ราย

จากตารางที่ 39 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่มีการรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบ ต่างกันกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนพบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีทัศนคติ เชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อยคือ ร้อยละ 40.4 และ 0.0 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบกับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ ประโยชน์เชิงเทียบของงานปลูกป่าชุมชน ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

11) การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชน จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ รับรู้น้อยมีจำนวน 41 คน และรับรู้มากมีจำนวน 114 คน

ตารางที่ 40 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนกับทัศนคติของ ผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน

ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่อ งานปลูกป่าชุมชน	การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชน	
	รับรู้น้อย	รับรู้มาก
ทัศนคติเชิงลบ	36.8	4.4
	(14)	(5)
ทัศนคติระดับปานกลาง	47.4	50.9
	(18)	(58)
ทัศนคติเชิงบวก	15.8	44.7
	(6)	(51)
รวม	100.0	100.0
	(38)	(114)

Chi-Square = 30.4561, D.F. = 2, Significance = .0000, $P < 0.05$

หมายเหตุ : แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 3 ราย

จากตารางที่ 40 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่มีการรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนต่างกันกับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อย คือ ร้อยละ 44.7 และ 15.8 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนกับทัศนคติด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานปลูกป่าชุมชน ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุป ผลการทดสอบสมมติฐาน เกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชนด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติรวม 6 ปัจจัยคือ รายได้ การรับรู้วิธีการส่งเสริม การรับรู้ระดับการส่งเสริม การรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริม การรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบและการรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชน

ตารางที่ 41 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมและการรับรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมงานปลูกป่าชุมชน

ตัวแปร	Chi-Square	D.F.	Significance	P
มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ				
1. รายได้	7.3077	2	0.0259	P < 0.05
2. การรับรู้วิธีการส่งเสริม	36.3728	4	0.0000	P < 0.05
3. การรับรู้ระดับการส่งเสริม	31.4397	4	0.0000	P < 0.05
4. การรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่เข้า	43.3188	4	0.0000	P < 0.05
5. การรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบ	23.3802	2	0.0000	P < 0.05
6. การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชน	30.4561	2	0.0000	P < 0.05
ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ				
1. อายุ	6.5278	4	0.1630	P > 0.05
2. อาชีพ	5.0364	4	0.2836	P > 0.05
3. ระดับการศึกษา	4.7951	4	0.3090	P > 0.05
4. ขนาดที่ดินที่ถือครอง	5.6064	4	0.2305	P > 0.05
5. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม	2.9186	2	0.2324	P > 0.05

4.3.3 ทักษะการวัดผลกระทบการเพาะชากลำไย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งระดับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากลำไยออกเป็น 3 ระดับคือ ทัศนคติเชิงลบมีจำนวน 45 คน ทัศนคติระดับปานกลางมีจำนวน 77 คนและทัศนคติเชิงบวกมีจำนวน 36 คน และแบ่งระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับงานเพาะชากลำไยของผู้รับการส่งเสริมออกเป็น 3 ระดับคือ ปฏิบัติน้อยมีจำนวน 61 คน ปฏิบัติปานกลางมีจำนวน 74 คนและปฏิบัติมากมีจำนวน 23 คน ทว่าการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กันด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ ผลการวิเคราะห์ปรากฏตามตารางที่ 42

ตารางที่ 42 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะชากลำไย

พฤติกรรมเกี่ยวกับงาน เพาะชากลำไย	ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานเพาะชากลำไย		
	ทัศนคติเชิงลบ	ทัศนคติระดับกลาง	ทัศนคติเชิงบวก
ปฏิบัติน้อย (0-4 กิจกรรม)	37.8 (17)	42.9 (33)	30.6 (11)
ปฏิบัติปานกลาง (5-7 กิจกรรม)	57.8 (26)	44.2 (34)	38.9 (14)
ปฏิบัติมาก (8-12 กิจกรรม)	4.4 (2)	13.0 (10)	30.6 (11)
รวม	100.0 (45)	100.0 (77)	100.0 (36)

Chi-Square = 12.3481, D.F. = 4, Significance = .0149, $P < 0.05$

จากตารางที่ 42 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่มีทัศนคติต่างกันกับพฤติกรรมเกี่ยวกับงานเพาะซากกล้าไม้ พบว่า กลุ่มที่มีทัศนคติเชิงบวกมีพฤติกรรมเกี่ยวกับงานเพาะซากกล้าไม้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือร้อยละ 30.6, 13.0 และ 4.4 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมเกี่ยวกับงานเพาะซากกล้าไม้ ด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับงานเพาะซากกล้าไม้ของผู้รับการส่งเสริมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่องานเพาะซากกล้าไม้ ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.3.4 ทัศนคติกับพฤติกรรมการปลูกป่าชุมชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งระดับทัศนคติออกเป็น 3 ระดับคือ ทัศนคติเชิงลบ มีจำนวน 19 คน ทัศนคติระดับปานกลางมีจำนวน 76 คนและทัศนคติเชิงบวกมีจำนวน 57 คน (แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 3 ราย) และพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมแบ่งได้ 3 ระดับ คือ ปฏิบัติน้อยจำนวน 47 คน ปฏิบัติปานกลางจำนวน 86 คนและปฏิบัติมากจำนวน 21 คน

ตารางที่ 43 ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน

พฤติกรรมเกี่ยวกับงาน ปลูกป่าชุมชน	ทัศนคติของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน		
	ทัศนคติเชิงลบ	ทัศนคติระดับกลาง	ทัศนคติเชิงบวก
ปฏิบัติน้อย (0-3 กิจกรรม)	78.9 (15)	26.3 (20)	17.9 (10)
ปฏิบัติปานกลาง (4-7 กิจกรรม)	15.8 (3)	64.5 (49)	58.9 (33)
ปฏิบัติมาก (8-10 กิจกรรม)	5.3 (1)	9.2 (7)	23.2 (13)
รวม	100.0 (19)	100.0 (76)	100.0 (56)

Chi-Square = 30.6139, D.F.= 4, Significance = .0000, $P < 0.05$

หมายเหตุ : แบบสัมภาษณ์ไม่สมบูรณ์ 4 ราย

จากตารางที่ 43 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่มีทัศนคติต่างกับพฤติกรรมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชน พบว่า กลุ่มที่มีทัศนคติเชิงบวกมีพฤติกรรมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ ร้อยละ 23.2, 9.2 และ 5.3 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมด้วยตัวสถิติ Chi-Square ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชนของผู้รับการส่งเสริมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.3.5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะชา กล้าไม้

ในการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมกับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมและทัศนคติที่มีต่องานเพาะชากล้าไม้ ใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple - Regression) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ ซึ่งอธิบายความผันแปรเพิ่มได้มากที่สุด เพื่อใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะชากล้าไม้ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้ คือ

ลำดับที่	ตัวแปร	B	SEB	Beta	T	Sig T
1.	การรับรู้ระดับ การส่งเสริม	0.34541	0.04538	0.51138	7.612	0.0000
2.	อาชีพเกษตรกร	1.15241	0.38755	0.19977	2.974	0.0034

$$R = 0.54810 \quad R^2 = 0.30042 \quad R^2_{adj} = 0.29139 \quad a = 1.17314$$

หมายเหตุ ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน นั้น กรณีที่ตัวแปรมีลักษณะเป็นนามสเกล (Nominal Scale) ให้พิจารณาคัดเลือกเข้าสู่วิเคราะห์ถดถอยที่ ครั้งละ 1 ลักษณะ เท่านั้น ซึ่งในการศึกษานี้ พิจารณาคัดเลือกตัวแปรที่มีลักษณะเป็นนามสเกล โดยพิจารณาจำนวนของผู้รับการส่งเสริมที่มากกว่าและงานที่ศูนย์ ๑ ส่งเสริมได้มุ่งเน้นให้กับเกษตรกร จึงเลือกตัวแปรอาชีพเป็นเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะชากล้าไม้มี 2 ตัวแปรเรียงตามลำดับคือ การรับรู้ระดับการส่งเสริมและอาชีพเกษตรกร ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรอิสระทั้ง 2 กับพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมมีค่าเท่ากับ 0.54810 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวมีความสัมพันธ์ร่วมกันกับพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริม อยู่ในระดับปานกลางซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรหรือมี

อิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะซากลำไย ได้ประมาณร้อยละ 30.04 ($R^2 = 0.3004$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 69.96 คือ อิทธิพลจากตัวแปรอื่น ๆ ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะซากลำไยมากที่สุด คือ การรับรู้ระดับการส่งเสริม ($Beta = 0.5114$) รองลงมาคือ อาชีพเกษตรกร ($Beta = 0.1998$) ค่า B ที่ได้ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยของการทำนาย (Estimated Regression Coefficiencie) ซึ่งหมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเมื่อตัวแปรแต่ละตัวเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย สมการพยากรณ์จะมีค่าคงที่เท่ากับ 1.1731 เขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

1) สมการในรูปคะแนนดิบ

$$\begin{aligned} Y &= a + b_1X_1 + b_2X_2 \\ &= a + b_1 \text{ VAR12} + b_2 \text{ V4} \\ &= 1.17 + 0.35\text{VAR12} + 1.15\text{V4} \end{aligned}$$

VAR12 = การรับรู้ระดับการส่งเสริมงานเพาะซากลำไย

V4 = อาชีพเกษตรกร

2) สมการถดถอยเชิงซ้อนที่ดีที่สุดในรูปแบบมาตรฐาน คือ

$$\begin{aligned} Z &= B_1Z_1 + B_2Z_2 \\ &= 0.51\text{VAR12} + 0.20\text{V4} \\ &= (7.612) \quad (2.974) \end{aligned}$$

$$\text{SEB} = 1.9106 \quad F = 33.2804 \quad \text{Sig } F = 0.0000$$

ข้อสรุป จากการทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับตัวแปรต่าง ๆ ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า มีตัวแปรเพียง 2 ตัว ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะซากลำไยคือ การรับรู้ระดับการส่งเสริมและอาชีพเกษตรกร ส่วนตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้รับการส่งเสริมได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ขนาดที่ดินถือครอง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม การรับรู้วิธีการส่งเสริม การรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้งานส่งเสริม การรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบ การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนและทัศนคติที่มีต่องานเพาะซากลำไย ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า การดำเนินงาน

ส่งเสริมการเพาะชากล้าไม้เพื่อ คาดหวังให้ประชาชนยอมรับและนำไปประกอบเป็นอาชีพหลัก หรืออาชีพเสริม นั้น สมควรมุ่งเน้นให้ประชาชนมีการรับรู้ระดับการส่งเสริม และพิจารณา ส่งเสริมให้กับกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมในการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มอาชีพ อื่น ๆ

4.3.6 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานปลูกป่า

ชุมชน

ในการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมกับ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม การรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมและทัศนคติที่มีต่อ งานปลูกป่าชุมชนใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ ซึ่งอธิบายความผันแปรเพิ่มได้มากที่สุด เพื่อ ใช้ในการพยากรณ์พฤติกรรม ของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชน ผลการวิเคราะห์ ที่ปรากฏดังนี้ คือ

ลำดับที่	ตัวแปร	B	SEB	Beta	T	Sig T
1.	การรับรู้ระดับ การส่งเสริม	0.37560	0.04722	0.51456	7.953	0.0000
2.	การรับรู้ความ สอดคล้องกับ เงื่อนไขชุมชน	0.32756	0.08189	0.25739	4.000	0.0001
2.	อายุ	0.03750	0.01288	0.17720	2.911	0.0042

$$R = 0.68723 \quad R^2 = 0.47228 \quad R^2 \text{ adj} = 0.46129 \quad a = -4.49470$$

หมายเหตุ ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน นั้น กรณีที่ตัวแปรมีลักษณะเป็นนามสเกล (Nominal Scale) ให้พิจารณาคัดเลือกเข้าไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ ครั้งที่ 1 ลักษณะ เท่านั้น ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ พิจารณาคัดเลือกตัวแปรที่มีลักษณะเป็นนามสเกล โดยพิจารณา จำนวนของผู้รับการส่งเสริมที่มากกว่าและงานที่ศูนย์ ๆ ส่งเสริมได้มุ่งเน้นให้กับเกษตรกร จึง เลือกตัวแปรอาชีพเป็นเกษตรกรรม

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชนมี 3 ตัวแปรเรียงตามลำดับคือ การรับรู้ระดับการส่งเสริม การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานและอายุ ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวกับพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมมีค่าเท่ากับ 0.6872 แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวมีความสัมพันธ์ร่วมกันกับพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปร หรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชนของผู้รับการส่งเสริมได้ร้อยละ 47.23 ($R^2 = 0.4723$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 52.77 คืออิทธิพลจากตัวแปรอื่นๆ ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชนของผู้รับการส่งเสริมมากที่สุดคือ การรับรู้ระดับการส่งเสริม ($Beta = 0.5146$) รองลงมาคือ การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชน ($Beta = 0.2574$) และอายุ ($Beta = 0.1772$) ค่า B ที่ได้คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยของการทำนาย (Estimated Regression Coefficiency) หมายถึง อัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเมื่อตัวแปรแต่ละตัวเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย สมการพยากรณ์จะมีค่าคงที่เท่ากับ -4.49470 เขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

1) สมการในรูปคะแนนดิบ

$$\begin{aligned} Y &= a + b_1X_1 + b_2X_2 \\ &= a + b_1 \text{ VAR12} + b_2 \text{ V4} \\ &= (-4.50) + 0.38\text{VAR12} + 0.33\text{VAR32} + 0.04\text{V2} \end{aligned}$$

VAR12 = การรับรู้ระดับการส่งเสริมงานปลูกป่าชุมชน

VAR32 = การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชน

V2 = อายุ

2) สมการถดถอยเชิงซ้อนที่ดีที่สุดในรูปแบบมาตรฐาน คือ

$$\begin{aligned} Z &= B_1Z_1 + B_2Z_2 + B_3Z_3 \\ &= 0.52\text{VAR12} + 0.26\text{VAR32} + 0.18\text{V2} \\ &= (7.953) \quad (4.000) \quad (2.911) \end{aligned}$$

$$\text{SEB} = 1.94631 \quad F = 42.95764 \quad \text{Sig } F = 0.0000$$

ข้อสรุป จากการทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับตัวแปรต่างๆ ด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า มีตัวแปรเพียง 3 ตัว ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชนคือ การรับรู้ระดับการส่งเสริม การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนและอายุ ส่วนตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริม ได้แก่ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ขนาดที่ดินถือครอง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม การรับรู้วิธีการส่งเสริม การรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริม การรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบและทัศนคติที่มีต่องานปลูกป่าชุมชน ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า การดำเนินงานส่งเสริมการปลูกป่าชุมชนควรมุ่งเน้นเกี่ยวกับการเสริมสร้างและให้ความรู้เกี่ยวกับระดับการส่งเสริม และความสอดคล้องกับเงื่อนไขของชุมชน เพื่อว่าผู้รับการส่งเสริมจะใช้เป็นปัจจัยการพิจารณาตัดสินใจที่จะยอมรับและนำไปปฏิบัติ และต้องมีการพิจารณาเลือก กลุ่มอายุที่มีความสนใจเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชนประกอบด้วย งานส่งเสริมจึงมีโอกาสประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี

4.4 ความคิดเห็นและพฤติกรรมของผู้ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมการฝึกอบรม

การวิเคราะห์ระบบการส่งเสริมกิจกรรมมวลชนศาสตร์ชุมชนของศูนย์ส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้และปลูกป่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ 1 (มหาสารคาม) ครั้งนี้ ผู้ศึกษาเห็นว่า การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ดำเนินการเพื่อการส่งเสริมกิจกรรมมวลชนศาสตร์ชุมชนของศูนย์ ฯ เป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยีแนวใหม่ให้กับประชากรในหมู่บ้านเป้าหมาย ศูนย์ ฯ เริ่มดำเนินการฝึกอบรมในปีงบประมาณ 2535 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำการฝึกอบรมเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ของรัฐ การฝึกอบรมที่ผ่านมาจนถึงปีงบประมาณ 2536 ฝึกอบรมประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดมหาสารคามแล้ว จำนวน 50 คน ผู้ศึกษาได้ติดต่อประสานงานกับผู้ผ่านการฝึกอบรมเพื่อสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 33 คน ทั้งนี้ เพื่อต้องการทราบว่าผู้ผ่านการฝึกอบรมมีการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่มากน้อยเพียงใด ตลอดจนมีปัญหาด้านการนำไปใช้ประโยชน์และเผยแพร่อย่างไร ผลการศึกษาปรากฏดังนี้ คือ

4.4.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประโยชน์ของความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม

ทำการศึกษาโดยตั้งข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับความรู้จากการฝึกอบรมจำนวน 7 ข้อ แบ่งระดับประโยชน์ให้เลือกตอบ 4 ระดับคือ มาก ปานกลาง น้อยและไม่มีประโยชน์ รายละเอียดตามตารางที่ 44

4.4.2 การนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์

ทำการศึกษาโดยการตั้งข้อคำถาม ที่เป็นสาระสำคัญในแต่ละหัวข้อวิชาที่ผู้ผ่านการฝึกอบรมได้รับไปจากศูนย์ ฯ จำนวน 16 ข้อคำถาม เพื่อสอบถามว่ามีการนำไปใช้ประโยชน์มากน้อยเพียงใด รายละเอียดตามตารางที่ 45

ตารางที่ 44 แสดงจำนวนและร้อยละ จำนวนตามความคิดเห็นของผู้ผ่านการฝึกอบรมที่มีต่อระดับประโยชน์ของความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมในแต่ละวิชา

หัวข้อวิชา	ระดับประโยชน์			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
1. การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้	51.5 (17)	42.4 (14)	6.1 (2)	0 (0)
2. การเพาะชำกล้าไม้	36.4 (12)	45.5 (15)	15.2 (5)	3.0 (1)
3. การปลูกสร้างและบำรุงสวนป่า	36.4 (12)	48.4 (16)	15.2 (5)	0 (0)
4. การคัดเลือกชนิดพันธุ์ไม้ที่ควรปลูกและการใช้ประโยชน์	42.4 (14)	39.4 (13)	12.1 (4)	6.1 (2)
5. เทคนิคการขยายพันธุ์ไม้ผล	42.4 (14)	39.4 (13)	15.2 (5)	3.0 (1)
6. บทบาทของกรมป่าไม้ต่อการส่งเสริมการปลูกป่า	36.4 (12)	33.3 (11)	30.3 (10)	0 (0)
7. กฎหมายป่าไม้ที่ควรรู้	21.2 (7)	60.6 (20)	18.2 (6)	0 (0)

ตารางที่ 45 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ผ่านการฝึกอบรมที่ศึกษา จำนวนตามการนำ
 ความรู้ในแต่ละหัวข้อวิชาไปใช้ประโยชน์

หัวข้อวิชา	การนำไปใช้ประโยชน์	
	ใช่	ไม่ใช่
1. วิชาการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้		
1.1 แนวทางการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้	97.0 (32)	3.0 (1)
1.2 ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอันเกิดจากการทลายป่าไม้	93.9 (31)	6.1 (2)
2. วิชาการเพาะชำกล้าไม้		
2.1 การขยายพันธุ์และการผลิตกล้าไม้ป่า	75.8 (25)	24.2 (8)
2.2 วิธีการผลิตและเพาะชำกล้าไม้ให้ได้คุณภาพ	87.9 (29)	12.1 (4)
3. วิชาเทคนิคการขยายพันธุ์ไม้ผล		
3.1 การเพาะเมล็ดไม้ผล	90.9 (30)	9.1 (3)
3.2 การเปลี่ยนพันธุ์ไม้ผล	81.8 (27)	18.2 (6)
4. วิชาบทบาทของกรมป่าไม้ต่อการส่งเสริมการปลูกป่า		
4.1 การส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่าโดยกรมป่าไม้	90.9 (30)	9.1 (3)
4.2 แนวทางปฏิบัติและสิทธิของผู้ทำสวนป่า	78.8 (26)	21.2 (7)

ตารางที่ 45 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ผ่านการฝึกอบรมที่ศึกษา จำนวนตามการนำ
 ความรู้ในแต่ละหัวข้อวิชาไปใช้ประโยชน์ (ต่อ)

หัวข้อวิชา	การนำไปใช้ประโยชน์	
	ใช้	ไม่ใช้
5. วิชาการปลูกสร้างและบำรุงสวนป่า		
5.1 การคัดเลือกและเตรียมพื้นที่ปลูกสร้างสวนป่า	81.8 (27)	18.2 (6)
5.2 ข้อควรพิจารณาในการปลูกสร้างสวนป่า	81.8 (27)	18.2 (6)
6. วิชาการคัดเลือกพันธุ์ไม้ที่ควรปลูกและการใช้ประโยชน์		
6.1 การคัดเลือกพันธุ์ไม้ที่จะปลูกตามวัตถุประสงค์	90.9 (30)	9.1 (3)
7. วิชากฎหมายป่าไม้ที่ควรรู้		
7.1 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484	72.7 (24)	27.3 (9)
7.2 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507	78.8 (26)	21.2 (7)
7.3 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504	81.8 (27)	18.2 (6)
7.4 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535	81.8 (27)	18.2 (6)
7.5 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535	75.8 (25)	24.2 (8)

จากตารางที่ 44 เมื่อพิจารณาค่าร้อยละของหัวข้อวิชา ที่ผู้ผ่านการฝึกอบรมเห็นว่า มีประโยชน์มากและปานกลางแล้ว พบว่า วิชาที่มีประโยชน์มากที่สุด คือ การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ รองลงมา คือ เทคนิคการขยายพันธุ์ไม้ผลและการปลูกสร้างและบำรุงสวนป่า ตามลำดับ

จากตารางที่ 45 เมื่อพิจารณาค่าร้อยละของหัวข้อวิชา ที่ผู้ผ่านการฝึกอบรมตอบว่า มีการนำไปใช้ประโยชน์แล้ว พบว่า วิชาที่นำไปใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ รองลงมา คือ เทคนิคการขยายพันธุ์ไม้ผลและบทบาทของกรมป่าไม้ต่อการส่งเสริมการปลูกป่า ตามลำดับ

การศึกษาการนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ ผู้ศึกษาได้ทำการติดตามผลการดำเนินงานของผู้ผ่านการฝึกอบรมจำนวน 3 ราย เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม ผลการดำเนินงานรวมทั้งปัญหาในด้านต่าง ๆ ทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์และสังเกตการดำเนินงาน นายสัมฤทธิ์ ชื่นแสน อายุ 51 ปี อยู่บ้านเลขที่ 117 หมู่ที่ 17 ตำบลโพนทอง (ตำบลหนองซอน เดิม) อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม มีบุตรและธิดารวม 6 คน (อายุน้อยที่สุด 12 ปี) อาชีพหลักคือ เกษตรกรรม อาชีพรองคือ การรับจ้าง ถือครองที่ดิน 2 แปลง รวม 62 ไร่ เดิมมีการใช้ประโยชน์ด้วยการทำนาเพียงอย่างเดียว เดิมมีรายได้ประมาณ 30,000 บาทต่อปี เข้ารับการฝึกอบรมที่ศูนย์ ฯ เมื่อปี 2536 ได้ความรู้จากการฝึกอบรมไปทำการประกอบอาชีพ โดยการเพาะซากกล้าไม้ยูคาลิปตัสเพื่อขายและปลูกสร้างสวนป่ายูคาลิปตัสบนพื้นที่นาเดิมจำนวน 30 ไร่ ในปีแรกที่เริ่มทำคือ ปีพ.ศ.2536 เพาะซากกล้าไม้ยูคาลิปตัสได้ประมาณ 55,000 กล้าขายได้เงินประมาณ 50,000 บาท กลุ่มที่ซื้อ คือ เพื่อนบ้านที่อยู่ใกล้เคียงมาติดต่อซื้อเอง ในราคากล้าละ 1-1.50 บาท ในปี พ.ศ.2536 ได้ทำการปลูกสร้างสวนป่ายูคาลิปตัสจำนวน 8 ไร่ปลูกเพิ่มในปี พ.ศ.2537 จำนวน 3 ไร่ และปีปัจจุบัน (พ.ศ.2538) มีแผนการปลูกสร้างสวนป่ายูคาลิปตัสจำนวน 5 ไร่ และมีแผนการเพาะซากกล้าไม้ยูคาลิปตัสเพื่อขายจำนวน 50,000 กล้าจำนวนแรงงานที่ใช้ประจำมีเพียง 3 คนคือ ตัวนายสัมฤทธิ์ ชื่นแสน ภรรยาและลูกสาว 1 คน บางครั้งที่มีงานเร่งด่วนจะมีการว่าจ้างแรงงานมาช่วยงานกรอกดินใส่ถุงบ้างและจากการสัมภาษณ์ถึงเหตุผลในการปรับเปลี่ยนอาชีพจากการทำนา (เดิม) มาทำการเพาะซากกล้าไม้และปลูกยูคาลิปตัสขายนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์

ตอบว่า เนื่องจากคาดหวังว่าจะได้รับผลตอบแทนทางการเงินได้ดีกว่าการทำนาเพียงอย่างเดียว ซึ่งภายหลังจากการทำได้หนึ่งปีแล้ว พบว่า มีรายได้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมจึงดำเนินงานต่อ

ปัญหาในการเพาะชากล้าไม้และการปลูกสร้างสวนป่ายูคาลิปตัสเพื่อการค้าขายที่ นายสัมฤทธิ์ จิตแสน พบเห็นได้แก่ การมีเชื้อราลงแปลงเพาะชากล้าไม้ ทำให้กล้ายูคาลิปตัสตายเป็นจำนวนมาก ปัญหาความแห้งแล้งที่ยาวนาน ทำให้ต้นไม้ที่ปลูกเจริญเติบโตช้าและตาย การขาดแคลนเงินทุน ขาดแคลนแหล่งน้ำและไม่มีเครื่องมือทุนแรงทดแทนการใช้แรงงาน เช่น ไม่มีเครื่องสูบน้ำ รถยนต์บรรทุกสำหรับขนย้ายวัสดุต่าง ๆ

สำหรับกลุ่มที่นำความรู้ไปใช้ประโยชน์เป็นการประกอบอาชีพเสริม ได้ทำการสัมภาษณ์ นายแหลมทอง สีสั่ว อายุ 33 ปี อยู่บ้านเลขที่ 239 บ้านขามเปี้ย หมู่ที่ 12 ตำบลทุ่งทอง อำเภอเชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม มีบุตรจำนวน 2 คน (คนโตอายุ 9 ปี คนเล็กอายุ 5 ปี) อาชีพหลัก คือ รับจ้าง มีรายได้ประมาณ 64,800 บาทต่อปี ถือครองที่ดินจำนวน 15 ไร่ 1 งาน 10 ตารางวา ใช้ประโยชน์ด้วยการทำนา จำนวน 10 ไร่และปลูกมันสำปะหลังจำนวน 5 ไร่ ภายหลังจากการฝึกอบรมแล้วได้ทำการปลูกยูคาลิปตัสบนพื้นที่ 5 ไร่ ทดแทนการปลูกมันสำปะหลัง (ระยะปลูก 3 เมตร x 3 เมตร) ปลูกเมื่อปี 2537 ยังไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากการปลูกสร้างสวนป่ายูคาลิปตัสแต่อย่างใด

เหตุผลในการปรับเปลี่ยนจากการปลูกมันสำปะหลังมาเป็นยูคาลิปตัส เพราะคาดว่า การปลูกยูคาลิปตัสจะได้ผลตอบแทนด้านการเงินมากกว่าการปลูกมันสำปะหลัง ซึ่งเคยได้รับประมาณไร่ละ 2,500 บาทต่อปี จุดประสงค์ในการปลูกสร้างสวนป่ายูคาลิปตัสคือ ปลูกเพื่อขายให้กับโรงงานเยื่อกระดาษ ฟินิคส์ พัลป์ แอนด์ เพเพอร์ และขายให้กับผู้ต้องการใช้ในงานก่อสร้างทั่วไป รวมทั้งเก็บไว้ใช้เป็นไม้พื้นหรือเสาถ่านภายในครัวเรือน

ผู้ผ่านการฝึกอบรมรายที่ 3 ที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ คือ นายเสถียร สีสัม อายุ 40 ปี อยู่บ้านเลขที่ 68 หมู่ที่ 5 บ้านเนินเมืองน้อย ตำบลหนองบัว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม(ทำนา) อาชีพรองคือ การรับจ้าง รายได้ประมาณ 45,000 บาทต่อปี ถือครองที่ดินจำนวน 5 ไร่ ใช้ประโยชน์การทำนาภายหลังจากการฝึกอบรม ได้นำความรู้จากการฝึกอบรมไปปรับใช้เองได้ไม่มากนัก โดยการปลูกต้นไม้

โตเร็วตามหัวไร่ปลายนาเพื่อไว้ใช้สอยภายในครัวเรือน การเผยแพร่ความรู้ให้กับบุคคลอื่นนั้น มีโอกาสทำบ้างเล็กน้อยด้วยการสนทนากลุ่มกับเพื่อนบ้าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับประโยชน์ของการฝึกอบรม ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่ามีความประโยชน์ปานกลาง แต่ไม่สามารถนำไปปรับใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง เนื่องจากมีขนาดที่ดินถือครองจำนวนน้อย ส่วนปัญหาในการแพร่กระจายความรู้ที่ได้รับมาจากการฝึกอบรมนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า การนำความรู้จากการฝึกอบรมไปเผยแพร่ให้เพื่อนบ้านรับรู้ นั้น มีข้อจำกัดคือ การมีความรู้และความเข้าใจจากการฝึกอบรมไม่ลึกซึ้ง การถ่ายทอดให้บุคคลอื่นรับทราบทำให้เกิดปัญหาตามมาคือ ความไม่เชื่อถือ การแพร่กระจายความรู้จึงไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร

โดยสรุป จากการสัมภาษณ์ผู้ผ่านการฝึกอบรมที่ผ่านการฝึกอบรมอย่างใกล้ชิดแล้วพบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ที่เป็นตัวแปรสำคัญ ในการกำหนดพฤติกรรมหรือนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ คือ ขนาดที่ดินถือครอง ซึ่งพบว่าผู้ผ่านการฝึกอบรมที่มีขนาดที่ดินมากสามารถปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิต ไปสู่แนวความคิดและความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมได้ ส่วนปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ ไม่พบว่าเป็นอุปสรรคต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตตามแนวคิดวนศาสตร์ชุมชนที่ศูนย์ ฯ ทว่าการฝึกอบรมให้แต่อย่างใด

4.4.3 การนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปเผยแพร่

การศึกษาการเผยแพร่ความรู้ของผู้ผ่านการฝึกอบรม ได้ทำการศึกษาตนเองเดียวกันกับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ กล่าวคือ มีการตั้งคำถามเกี่ยวกับการนำความรู้ที่ฝึกอบรมแล้ว ไปทำการเผยแพร่ให้กับบุคคลและกลุ่มบุคคลมากน้อยเพียงใด รวมถึงมีปัญหาในการนำความรู้ไปเผยแพร่ทางด้านใดบ้าง รายละเอียดตามตารางที่ 46

ภาพที่ 11 เรือนเพาะชำกล้าไม้ยุคาลิปต์ของเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรม
จากศูนย์ ฯ

ภาพที่ 12 สวนป่ายุคาลิปต์ของเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมจากศูนย์ ฯ
(อายุ 2 ปี 5 เดือน)

ตารางที่ 46 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ผ่านการฝึกอบรมที่ศึกษา จําแนกตามการนํา
 ความรู้ในแต่ละหัวข้อวิชาไปเผยแพร่

หัวข้อวิชา	การนําไปเผยแพร่	
	เผยแพร่	ไม่ได้เผยแพร่
1. วิชาการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้		
1.1 แนวทางการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้	97.0 (32)	3.0 (1)
1.2 ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมอันเกิดจากการทำลายป่า	100.0 (33)	0 (0)
2. วิชาการเพาะชำกล้าไม้		
2.1 การขยายพันธุ์และการผลิตกล้าไม้ป่า	93.9 (31)	6.1 (2)
2.2 วิธีการผลิตและเพาะชำกล้าไม้ให้ได้คุณภาพ	93.9 (31)	6.1 (2)
3. วิชาเทคนิคการขยายพันธุ์ไม้ผล		
3.1 การเพาะเมล็ดไม้ผล	97.0 (32)	3.0 (1)
3.2 การเปลี่ยนพันธุ์ไม้ผล	97.0 (32)	3.0 (1)
4. วิชาบทบาทของกรมป่าไม้ต่อการส่งเสริมการปลูกป่า		
4.1 การส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่าโดยกรมป่าไม้	93.9 (31)	6.1 (2)
4.2 แนวทางปฏิบัติและสิทธิของผู้ทำสวนป่า	97.0 (32)	3.0 (1)

ตารางที่ 46 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ผ่านการฝึกอบรมที่ศึกษา จำนวนตามการนำ
 ความรู้ในแต่ละหัวข้อวิชาไปเผยแพร่ (ต่อ)

หัวข้อวิชา	การนำไปเผยแพร่	
	เผยแพร่	นำคำเผยแพร่
5. วิชาการปลูกสร้างและบำรุงสวนป่า		
5.1 การคัดเลือกและเตรียมพื้นที่ปลูกสร้างสวนป่า	97.0 (32)	3.0 (1)
5.2 ข้อควรพิจารณาในการปลูกสร้างสวนป่า	90.9 (30)	9.1 (3)
6. วิชาการคัดเลือกพันธุ์ไม้ที่ควรปลูกและการใช้ประโยชน์	93.9 (31)	6.1 (2)
6.1 การคัดเลือกพันธุ์ไม้ที่จะปลูกตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ		
7. วิชากฎหมายป่าไม้ที่ควรรู้	84.8 (28)	15.2 (5)
7.1 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484		
7.2 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507	87.9 (29)	12.1 (4)
7.3 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504	84.8 (28)	15.2 (5)
7.4 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535	87.9 (29)	12.1 (4)
7.5 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535	87.9 (29)	12.1 (4)

จากตารางที่ 46 เมื่อพิจารณาคำร้อยละของหัวข้อวิชาที่ผู้ผ่านการฝึกอบรมตอบว่า มีการนำไปเผยแพร่แล้ว พบว่า วิชาที่นำไปเผยแพร่มากที่สุดคือ การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ รองลงมาคือ เทคนิคการขยายพันธุ์ไม้ผลและบทบาทของกรมป่าไม้ต่อการส่งเสริมการปลูกป่า ตามลำดับ และเมื่อทำการสัมภาษณ์ผู้ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับกลุ่มที่รับการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเกษตรกร นักเรียนและเพื่อนบ้าน ซึ่งมีวิธีการเผยแพร่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านเวลาและสถานที่ โดยส่วนมากการเผยแพร่ที่เป็นทางการคือ การบรรยาย การสาธิตให้กับกลุ่มเกษตรกรและสอนเด็กนักเรียน การเผยแพร่แบบไม่เป็นทางการคือ การสนทนากลุ่มกับเพื่อนบ้าน

4.5 ปัญหาในการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมวนศาสตร์ชุมชน

การศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมวนศาสตร์ชุมชนครั้งนี้ ผู้ศึกษาแบ่งทางการศึกษาเป็น 2 ส่วนคือ ปัญหาของผู้ส่งเสริม และปัญหาของผู้รับการส่งเสริม

4.5.1 ปัญหาของผู้ส่งเสริม

1) กิจกรรมการส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้ ปัญหาที่พบเห็นในการดำเนินงานของหน่วยส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้คือ ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในบางฤดูกาล เช่น ฤดูหนาว และปัญหาการใช้ทรัพยากรการผลิตที่ค่อนข้างมากอาจทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลงได้ เช่น ความต้องการใช้ดินเพื่อการเพาะชำกล้าไม้ การเพาะชำกล้าไม้ส่วนใหญ่มิมีความต้องการใช้น้ำดินมาก การนำพืชน้ำดินจากพื้นที่เกษตรกรรมหรือป่ามาใช้เป็นจำนวนมากจะส่งผลกระทบต่อผลิตผลในพื้นที่นั้นๆ อย่างมาก ซึ่งยังไม่มีมีการประเมินผลดีผลเสียที่ชัดเจน ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งน้ำ การเลือกพื้นที่จัดตั้งหน่วยส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้ "แหล่งน้ำ" เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง การเพาะชำกล้าไม้มีความต้องการใช้น้ำในปริมาณมาก อาจสร้างผลกระทบต่อการใช้น้ำเพื่อกิจการอื่นๆ ได้เช่นกัน ประการสุดท้ายคือ ความต้องการเมล็ดพันธุ์ไม้เพื่อการเพาะชำกล้าไม้ การจัดเก็บเมล็ดพันธุ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งพันธุ์ไม้พื้นเมือง (Native - Species) หากมีการจัดเก็บไม่ถูกวิธีจะทำให้คุณภาพเนื้อไม้เสียจากการตัดกิ่งหรืออาจทำให้เนื้อไม้เสื่อมคุณภาพจนถึงตายได้

โดยสรุป ปัญหาในการส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ชาวบ้านได้มีงานทำ มีรายได้เพิ่ม และได้รับรู้วิธีการเพาะชำกล้าไม้และปลูกป่าจากการสอดแทรกความรู้ในขั้นตอนการปฏิบัติงานในหน่วยส่งเสริม ฯ มักจะพบกับปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนแรงงานบางฤดูกาลและมีข้อจำกัดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เช่น ปัญหาเกี่ยวกับดินเค็ม น้ำมีปริมาณเกลือสูง รวมถึงปัญหาเกี่ยวกับสภาพภูมิอากาศที่ร้อนจัด ขณะเดียวกันงานเพาะชำกล้าไม้ก็อาจสร้างผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในเชิงลบได้เช่นกัน เนื่องจากมีความต้องการใช้น้ำดินและเมล็ดพันธุ์ไม้ในปริมาณมากและมีการใช้สารเคมีใกล้บริเวณแหล่งน้ำ เป็นต้น

2) กิจกรรมการปลูกป่าชุมชน ปัญหาที่พบเห็นส่วนใหญ่คือขั้นตอนการคัดเลือกพื้นที่ปลูก มักจะมีความขัดแย้งกับผู้ที่เคยเข้าประโยชน์บนพื้นที่สาธารณะอยู่ก่อน แต่ระดับปัญหามักน้อย ปัญหาอื่น ๆ ได้แก่ ต้นไม้ที่ปลูกมีอัตราการรอดตายต่ำ สาเหตุหลักคือ ความแห้งแล้งที่ยาวนานในฤดูแล้งหรือฝนทิ้งช่วงภายหลังจากปลูก และสัตว์เลื้อยเข้าไปเหยียบย่ำทำให้ต้นไม้ตาย พบมากในแปลงปลูกที่ไม่มีการสนับสนุนวัสดุสำหรับทำรั้วรอบแปลงปลูกสาเหตุใหญ่คือ การมีความเห็นไม่ตรงกันที่จะให้มีการปลูกป่าชุมชน ระหว่างกลุ่มผู้มีสิทธิ์เลี้ยงกับกลุ่มที่ไม่มี เป็นผลทำให้ขาดความสามัคคีในการปลูกสร้างป่าชุมชน ในขณะที่เกี่ยวกับการมีกฎระเบียบหรือข้อบังคับของชุมชนที่ไม่สามารถบังคับได้ ก็ย่อมจะส่งผลให้ต้นไม้ที่ปลูกเสียหายในที่สุด ประการสุดท้าย คือ ผู้รับการส่งเสริมขาดประสบการณ์ในการดูแลรักษาต้นไม้และการบริหารจัดการปลูกป่าชุมชน ตลอดจนมีความหวั่นเกรงไม่กล้าที่จะติดต่อประสานงานกับศูนย์ ฯ ในการปรับปรุงแก้ไขงานปลูกป่าชุมชนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ของศูนย์ ฯ ก็มีเวลาที่จะเข้าไปติดตามงานได้น้อยลง เนื่องจากต้องให้ความสำคัญกับงานในเชิงงบประมาณ

3) กิจกรรมการฝึกอบรม มีปัญหาเล็กน้อยในขั้นตอนการติดต่อประสานงานเชิงวิทยากรมาบรรยายในการฝึกอบรม ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยการสับเปลี่ยนวิทยากรบรรยาย และมีปัญหาน้อยขั้นตอน การประสานงานเพื่อรับสมัครและคัดเลือกบุคคลเข้ารับการฝึกอบรม การติดต่อประสานงานมีความล่าช้าบ้างในบางรุ่น ซึ่งสามารถแก้ไขได้

4.5.2 ปัญหาที่ผู้รับการส่งเสริมพบเห็นจากการดำเนินงานส่งเสริมของศูนย์ ฯ

1) กิจกรรมการเพาะชำกล้าไม้

ในการศึกษาเกี่ยวกับปัญหา ที่ผู้รับการส่งเสริมพบเห็นจากการดำเนินงานส่งเสริมของศูนย์ ฯ ผู้ศึกษาได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหาไว้จำนวน 10 ลักษณะ ผลการศึกษาตามตารางที่ 47

ตารางที่ 47 ปัญหาที่ผู้รับการส่งเสริมพบเห็นเกี่ยวกับงานส่งเสริมการเพาะชากล้ำไม้

ข้อความ	ระดับปัญหา			
	มาก ร้อยละ (จำนวน)	ปานกลาง ร้อยละ (จำนวน)	น้อย ร้อยละ (จำนวน)	ไม่มี ร้อยละ (จำนวน)
1. เจ้าหน้าที่ศูนย์ ฯ แนะนำด้านวิชาการเกี่ยวกับการเพาะชากล้ำไม้ไม่ดีกว่าที่ควร	22.8 (36)	34.2 (54)	18.4 (29)	24.7 (39)
2. ชาวบ้านบางคนไม่เห็นความสำคัญของการเพาะชาและแจกจ่ายกล้าไม้ของศูนย์ ฯ	1.9 (3)	12.7 (20)	20.9 (33)	64.6 (102)
3. เจ้าหน้าที่ศูนย์ ฯ แนะนำการปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้น้อยกว่าที่ควร	12.7 (20)	34.2 (54)	25.3 (40)	27.8 (44)
4. ชนิดพันธุ์กล้าไม้ที่ศูนย์ ฯ เพาะชาแจกจ่าย ไม่ตรงกับความต้องการ	10.1 (16)	29.7 (47)	27.8 (44)	32.3 (51)
5. ผู้ร่วมทำงานการเพาะชากล้ำไม้ ให้ความสำคัญกับงานน้อยเกินไป	2.5 (4)	22.2 (35)	30.4 (48)	44.9 (71)
6. ปริมาณกล้าไม้ที่ศูนย์ ฯ แจกจ่ายไม่เพียงพอกับความต้องการ	28.5 (45)	32.3 (51)	16.5 (26)	22.8 (36)

ตารางที่ 47 ปัญหาที่ผู้รับการส่งเสริมพบเห็นเกี่ยวกับงานส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้ (ต่อ)

ข้อความ	ระดับปัญหา			
	มาก ร้อยละ (จำนวน)	ปานกลาง ร้อยละ (จำนวน)	น้อย ร้อยละ (จำนวน)	ไม่มี ร้อยละ (จำนวน)
7. กล้าไม้ที่ศูนย์ ฯ แจกจ่าย มีความสมบูรณ์หรือแข็งแรงน้อย	3.2 (5)	22.8 (36)	22.8 (35)	51.9 (82)
8. ระยะเวลาที่แจกจ่ายกล้าไม้ไม่เหมาะสม	8.9 (14)	15.8 (25)	17.7 (28)	57.6 (91)
9. เจ้าหน้าที่ศูนย์ ฯ ทำการดูแลและเอาใจใส่กับงานเพาะชำ ฯ น้อยกว่าที่ควร	5.7 (9)	24.7 (39)	15.8 (25)	53.8 (85)
10. เจ้าหน้าที่ศูนย์ ฯ ทำการดูแลและเอาใจใส่กับงานแจกจ่ายกล้าไม้ น้อยกว่าที่ควร	13.9 (22)	27.2 (43)	19.0 (30)	39.9 (63)

จากตารางที่ 47 เมื่อพิจารณาจากร้อยละของข้อความที่ไม่มีปัญหาแล้ว พบว่า ผู้รับการส่งเสริมประสบปัญหาจากมากไปน้อย คือ ปริมาณกล้าไม้ที่แจกไม่เพียงพอกับความต้องการ เจ้าหน้าที่แนะนำด้านวิชาการเกี่ยวกับการเพาะชำกล้าไม้ น้อยกว่าที่ควร เจ้าหน้าที่แนะนำการปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้น้อยกว่าที่ควร ชนิดกล้าไม้ที่เพาะชำแจกจ่ายไม่ตรงกับความต้องการ และเจ้าหน้าที่ทำการดูแลและเอาใจใส่กับงานแจกจ่ายกล้าไม้ น้อยกว่าที่ควร

นอกจากประเด็นปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาได้ตั้งข้อความปลายเปิดเพื่อสัมภาษณ์ราษฎรประกอบ พบว่า ปัญหาที่ราษฎรส่วนใหญ่พบเห็นคือ การแจกจ่ายกล้าไม้ไม่ค่อยมีความเสมอภาค

ข้อเสนอแนะ ที่ผู้รับการส่งเสริมฯ เสนอมากเป็นอันดับแรกคือ ประสงค์ให้ทางศูนย์ ฯ พิจารณาเพาะชำกล้าไม้แจกจ่าย ให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของผู้รับการส่งเสริม ประการที่สองคือ ควรปรับปรุงหลักเกณฑ์การแจกจ่ายกล้าไม้ให้มีความเสมอภาค และมีความต้องการให้ศูนย์ ฯ พิจารณาเพาะพันธุ์ไม้ผลแจกจ่ายควบคู่กับพันธุ์ไม้ป่าธรรมชาติ

2) กิจกรรมการปลูกป่าชุมชน

งานการศึกษาเกี่ยวกับปัญหา ที่ผู้รับการส่งเสริมพบเห็นจากการดำเนินงานส่งเสริมของศูนย์ ฯ ผู้ศึกษาได้ตั้งข้อคำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหาไว้ จำนวน 10 ลักษณะ ผลการศึกษาตามตาราง 48

ตารางที่ 48 ปัญหาที่ผู้รับการส่งเสริมพบเห็นเกี่ยวกับงานส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน

ข้อความ	ระดับปัญหา			
	มาก ร้อยละ (จำนวน)	ปานกลาง ร้อยละ (จำนวน)	น้อย ร้อยละ (จำนวน)	ไม่มี ร้อยละ (จำนวน)
1. ขาดการสนับสนุนด้านวิชาการ เกี่ยวกับการปลูกและบำรุงป่า	41.9 (65)	26.5 (41)	16.8 (26)	14.8 (23)
2. สมาชิกในชุมชนบางคนไม่ให้ความร่วมมือ	11.6 (18)	11.0 (17)	38.0 (59)	39.4 (61)
3. ผู้นำชุมชนไม่เห็นด้วยกับการ ปลูกป่าชุมชน	13.5 (21)	5.2 (8)	14.8 (23)	66.5 (103)
4. ขาดผู้นำที่มีความกระตือรือร้น ในการทำงานส่วนรวม	8.4 (13)	11.0 (17)	16.1 (25)	64.5 (100)

ตารางที่ 48 ปัญหาที่ผู้รับการส่งเสริมพบเห็นเกี่ยวกับงานส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน (ต่อ)

ข้อความ	ระดับปัญหา			
	มาก ร้อยละ (จำนวน)	ปานกลาง ร้อยละ (จำนวน)	น้อย ร้อยละ (จำนวน)	ไม่มี ร้อยละ (จำนวน)
5. ขาดแรงงานหรือแรงงานไม่เพียงพอ	9.7 (15)	15.5 (24)	29.0 (45)	45.8 (71)
6. สมาชิกในชุมชนบางคนไม่เห็นคุณค่าและความจำเป็นของการปลูกป่าชุมชน	9.7 (15)	9.0 (14)	32.9 (51)	48.4 (75)
7. ขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดการป่าชุมชน	30.3 (47)	25.8 (40)	27.1 (42)	16.8 (26)
8. ต้นไม้ที่ปลูกตาย	13.5 (21)	26.5 (41)	55.5 (86)	4.5 (7)
9. ระยะเวลาที่ปลูกต้นไม้ไม่เหมาะสม	38.1 (59)	32.3 (50)	22.6 (35)	7.1 (11)
10. หน่วยงานราชการให้ความดูแลและเอาใจใส่น้อยกว่าที่ควร	27.1 (42)	29.1 (45)	21.9 (34)	21.9 (34)

จากตารางที่ 48 เมื่อพิจารณาจากร้อยละของข้อความที่ไม่มีปัญหาแล้ว พบว่า ผู้รับการส่งเสริมประสบกับปัญหาจากมากไปน้อย คือ ต้นไม้ที่ปลูกตาย ระยะเวลาที่ปลูกต้นไม้ไม่เหมาะสม ขาดการสนับสนุนด้านวิชาการเกี่ยวกับการปลูกและบำรุงป่า ขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดการป่าชุมชน หน่วยงานราชการให้ความดูแลและเอาใจใส่น้อยกว่าที่ควร

นอกจากนี้ ได้ศึกษาปัญหา โดยตั้งคำถามปลายเปิดสัมภาษณ์ผู้รับการส่งเสริมให้สรุปปัญหาหลัก ๆ ที่พบเห็นจากการส่งเสริมการปลูกป่าชุมชนของศูนย์ ฯ ผลการศึกษปรากฏ ดังนี้

1. ผู้รับการส่งเสริมบางราย ไม่ให้ความสำคัญในการช่วยกันดูแลรักษาป่าชุมชนที่ปลูกสร้างขึ้น เช่น มีการปล่อยสัตว์เลี้ยงเข้าไปบนแปลง เป็นต้น

2. ขาดการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่อย่างจริงจัง เช่น ไม่มีการเข้าตรวจติดตามผลภายหลังจากการปลูก การปฏิบัติงานขาดช่วงงานการปลูกซ่อมและบำรุงรักษา

3. ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว มีโอกาสแพร่กระจายความรู้ให้กับเพื่อนบ้านได้น้อย

4. ปัญหาความแห้งแล้ง การปลูกต้นไม้บางครั้งกระทำในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสม ทำให้ต้นไม้ที่ปลูกตายเป็นจำนวนมาก และเมื่อต้นไม้ที่ปลูกตายก็ได้มีการปล่อยสัตว์เลี้ยงเข้าไปแทะเล็มหญ้าทำให้พื้นที่หญ้าและปลูกซ่อมยากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบให้เกิดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะด้วย

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน จากการศึกษาสามารถสรุปประเด็นที่ผู้รับการส่งเสริมเสนอแนะ จากการสัมภาษณ์ด้วยคำถามปลายเปิดได้ดังนี้ คือ

1. ให้ศูนย์ ฯ ส่งเสริมการปลูกป่าชุมชนในพื้นที่สาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และมีความต้องการให้ศูนย์ ฯ สนับสนุนพันธุ์ไม้ และปุ๋ยที่จำเป็นต้องใช้ในการปลูกซ่อมและบำรุงรักษา พันธุ์ไม้ที่ราษฎรต้องการนั้น มีความหลากหลายในชนิดพันธุ์ บ้างเสนอให้ปลูกพันธุ์ไม้ป่าธรรมชาติ บ้างเสนอให้ปลูกไม้โตเร็วเพื่อการเศรษฐกิจ เช่น ยูคาลิปตัสและบางรายเสนอให้ปลูกแบบรวมทั้งไม้ป่าธรรมชาติ ไม้โตเร็วเพื่อการเศรษฐกิจและไม้ผลยืนต้น เช่น มะม่วง มะขาม ฝรั่ง ปลูกสลับแถวกับ ประดู่ สัก และยูคาลิปตัส เป็นต้น

2. ต้องการให้ศูนย์ ฯ ทำการส่งเสริมทางด้านข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการป่าไม้ และการประกอบอาชีพด้วยระบบป่าไม้-เกษตรให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเสนอแนะให้มีการจัดส่งเจ้าหน้าที่ออกไปเผยแพร่ความรู้ในหมู่บ้านต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ช่วงเวลาที่เหมาะสม เช่น เวลาว่างจากการประกอบอาชีพประจำหรือวันหยุดเสาร์ เป็นต้น

3) กิจกรรมการฝึกอบรม

3.1) ปัญหาในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

การศึกษาค้นคว้าในการนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ ทำโดยการจัดตั้งคำถามเกี่ยวกับลักษณะของปัญหา ให้ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมตอบเป็นระดับปัญหา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับคือ มาก ปานกลาง น้อยและไม่ปัญหา ผลการศึกษาตามตารางที่ 49

ตารางที่ 49 แสดงจำนวนและร้อยละ จำนวนตามระดับปัญหาที่ผู้ผ่านการฝึกอบรมพบเห็น

ข้อความ	ระดับปัญหา			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
1. ความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไม่สอดคล้องกับความต้องการ	27.3 (9)	27.3 (9)	18.1 (6)	27.3 (9)
2. ความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไม่สามารถนำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพได้	27.3 (9)	21.2 (7)	27.3 (9)	24.2 (8)
3. ขาดแคลนเงินทุนที่จะต้องใช้ในการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตตามแนวคิดที่ได้รับจากการฝึกอบรม	60.6 (20)	24.2 (8)	12.2 (4)	3.0 (1)
4. แบบแผนการผลิตที่ได้รับจากการฝึกอบรมไม่เหมาะสมกับสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในชนบท	36.4 (12)	27.3 (9)	24.2 (8)	12.1 (4)
5. ความชำนาญในการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตให้เป็นไปตามความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม	21.2 (7)	39.4 (13)	30.3 (10)	9.1 (3)

จากตารางที่ 49 เมื่อพิจารณาจากร้อยละของข้อความที่ไม่มีปัญหาแล้ว พบว่า ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีปัญหามากไปน้อยคือ การขาดแคลนเงินทุนที่จะต้องใช้ในการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตตามแนวคิดที่ได้รับจากการฝึกอบรม แบบแผนการผลิตที่ได้รับจากการฝึกอบรมไม่เหมาะสมกับสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในชนบท ความชำนาญในการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตให้เป็นไปตามความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม ความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไม่สามารถนำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพได้ และความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม ไม่สอดคล้องกับความต้องการ

นอกจากปัญหาทางด้านวิชาการแล้ว พบว่า ผู้ผ่านการฝึกอบรมส่วนใหญ่ มีข้อจำกัดทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นสาเหตุให้มีการนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติในการปรับระบบการผลิตภายในครัวเรือนได้น้อยลง ซึ่งสาเหตุหลักได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับดิน สภาพพื้นที่ดินเป็นดินที่

ขาดความอุดมสมบูรณ์ ผลผลิตทางการเกษตรต่ำกว่าที่ควร และบางพื้นที่เป็นดินเค็ม การปรับปรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ต้องลงทุนสูง ปัญหาเกี่ยวกับน้ำ การเกษตรกรรมโดยอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติไม่มีความแน่นอน ระบบชลประทานเข้าไม่ถึงและบางพื้นที่มีปัญหาเรื่องน้ำใต้ดินเค็ม นอกจากปัญหาดังกล่าวแล้วยังพบว่า ขนาดที่ดินและเงินลงทุน ในการประกอบอาชีพที่เป็นข้อจำกัดในการพัฒนาระบบการผลิตให้เป็นไปตามแนวคิดใหม่ด้วย เนื่องจากเกษตรกรมีเงินทุนและพื้นที่ดินขนาดจำกัด ไม่เพียงพอกับการนำไปใช้ประโยชน์ตามรูปแบบการผลิตแนวใหม่

3.2) ปัญหาในการเผยแพร่ความรู้

ผู้ผ่านการฝึกอบรมส่วนมากให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลารว่างเพียงพอที่จะทำหน้าที่ผู้เผยแพร่ความรู้โดยตรง แต่พยายามกระทำเมื่อมีโอกาส โดยการสอดแทรกความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้รับมาจากการฝึกอบรม ในขณะที่มีการสนทนากับกลุ่มเพื่อนบ้าน ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งส่วนมากเป็นข้าราชการครู มีโอกาสเผยแพร่ความรู้ให้กับเด็กนักเรียนได้บ่อยครั้ง แต่ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจัดทำอุปกรณ์สื่อความหมายประกอบการสอนหรือในการจัดนิทรรศการ เป็นต้น ผู้ผ่านการฝึกอบรมบางรายให้เหตุผลว่า การทำความรู้ไปเผยแพร่น้อย เนื่องมาจากได้รับความรู้จากการฝึกอบรมยังไม่ลึกซึ้งมากพอและบางรายบอกว่าเพื่อนบ้านไม่เชื่อมั่นในความคิดหรือความรู้ที่เผยแพร่ออกไป

4.6 อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ระบบการส่งเสริมกิจกรรมวนศาสตร์ชุมชนของศูนย์ส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้และปลูกป่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ 1 (มหาสารคาม) ซึ่งมีกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐบาลไทย โดยกรมป่าไม้ กับ JICA ภายใต้รัฐบาลญี่ปุ่น ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งทำการศึกษาออกเป็น 3 กิจกรรมคือ การส่งเสริมการเพาะชำกล้าไม้ การส่งเสริมการปลูกป่าชุมชนและการฝึกอบรม การดำเนินงานจัดอยู่ในระบบของผู้ส่งเสริม โดยการเผยแพร่ความรู้และเทคโนโลยีแนวใหม่ ให้กับผู้รับการส่งเสริมในชุมชนได้เกิดแนวความคิดใหม่เกี่ยวกับแบบแผนการผลิตในสังคมเกษตรกรรม ซึ่งศูนย์ ฯ ได้ดำเนินงานโดยการสนับสนุนวัสดุหรือทรัพยากรที่จำเป็นในระบบการผลิตตามแผนงานการส่งเสริม เช่น การสนับสนุนกล้าไม้ วัสดุต่าง ๆ สำหรับทำรั้วแปลงปลูกป่าชุมชน ปุ๋ยเคมีและเครื่องจักรกล ตลอดจนพาหนะที่คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือทางด้านวิชาการและเทคนิคต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาแบ่งเป็นส่วน ๆ ดังนี้ คือ

4.6.1 กระบวนการดำเนินงานของศูนย์ ฯ

การดำเนินงานของศูนย์ ฯ เป็นการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้เมื่อครั้งจัดตั้งโครงการ ที่คาดหวังให้เกิดผลในการฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ที่เสื่อมโทรม เพื่อส่งผลให้มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ยกฐานะชีวิตและความเป็นอยู่ของราษฎร กระบวนการทำงานมุ่งเน้นการปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามแผนงานประจำปีงบประมาณ โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 กิจกรรมหลักคือ 1) กิจกรรมการส่งเสริม 2) กิจกรรมการเพาะชำและแจกจ่ายกล้าไม้ 3) กิจกรรมการปลูกป่าสาธิต และ 4) กิจกรรมการฝึกอบรม ซึ่งการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมมีหมู่บ้านเป้าหมายในการส่งเสริมเดียวกัน ประมาณปีละ 80 หมู่บ้าน การดำเนินงานของศูนย์ ฯ มุ่งเน้นการแพร่กระจายความรู้และเทคโนโลยีแนวใหม่ที่เกี่ยวเนื่องกับการผลิตในสังคมเกษตรกรรม ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับแนวคิดวนศาสตร์ชุมชน ที่พยายามส่งเสริมให้ผู้รับการส่งเสริมประกอบอาชีพโดย การปราณีรบกวนกับทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังตกอยู่ในสภาพวิกฤติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรป่าไม้ การปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรม มีขั้นตอนในการแพร่กระจายความรู้เกี่ยวกับการป่าไม้แตกต่างกัน แต่มีสาระสำคัญ

เดียวกัน คือ การสร้างทรัพยากรขึ้นมาทดแทนทรัพยากรป่าไม้ที่เสื่อมโทรมเพื่อไว้ใช้ประโยชน์
เองทั้งทางตรงและทางอ้อม ขั้นตอนที่สำคัญของการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมคือ การคัด
เลือกพื้นที่ทำงาน การติดต่อประสานงาน การถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้รับการส่งเสริมในหมู่บ้าน
เป้าหมาย การสาธิตและการศึกษาดูงาน รวมถึงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานใน
รอบปีที่ผ่านมา จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะการดำเนินงานยังคงดำเนินอยู่
ในขั้นตอนของการสนับสนุนมากกว่าการส่งเสริม ผู้รับการส่งเสริมมีความรู้เกี่ยวกับการผลิต
ตามแนวคิดวนศาสตร์ชุมชนยังไม่ชัดเจน ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
สมควรต้องทำการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้และกระตุ้นจิตสำนึก
ให้ผู้รับการส่งเสริมเกิดทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมวนศาสตร์ชุมชน ซึ่งจะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมใน
ทางบวกกับทรัพยากรป่าไม้ได้มากยิ่งขึ้น

4.6.2 การรับรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะชำ

กล้าไม้และงานปลูกป่าชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ภาวะการรับรู้ของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมของศูนย์ ฯ ดังนี้

กิจกรรมการเพาะชำกล้าไม้ ผู้รับการส่งเสริมมีการรับรู้วิธีการส่งเสริม รับรู้
ระดับการส่งเสริมและรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง และ
มีการรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบและรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนในระดับมาก มีทัศนคติต่อ
งานเพาะชำกล้าไม้อยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมเกี่ยวกับงานเพาะชำกล้าไม้อยู่ใน
ระดับปานกลาง

กิจกรรมการปลูกป่าชุมชน ผู้รับการส่งเสริมมีการรับรู้วิธีการส่งเสริมและรับรู้
ระดับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลาง รับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริม รับรู้
ประโยชน์เชิงเทียบและรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนในระดับมาก มีทัศนคติต่องานปลูก
ป่าชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง และมีพฤติกรรมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง

4.6.3 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมที่มีต่องาน เพาะชากลำไยและงานปลูกป่าชุมชน

1. กิจกรรมการเพาะชากลำไย จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์กันนัยสำคัญ 2 ตัวแปรที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติดังนี้คือ

1) รายได้ พบว่า กลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 50,000 บาท มีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้มากกว่า ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มที่มีรายได้น้อยมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับการผลิตแบบใหม่ที่ยั่งยืน ๖ เผยแพร่ เพื่อที่จะได้มีการนำไปทดลองใช้ในการประกอบอาชีพ

2) การรับรู้วิธีการส่งเสริม พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีทัศนคติเชิงบวกต่องานเพาะชากลำไยมากกว่ากลุ่มที่มีความรู้น้อย

3) การรับรู้ระดับการส่งเสริม พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้ระดับการส่งเสริมมาก มีทัศนคติเชิงบวกต่องานเพาะชากลำไยมากกว่ากลุ่มที่มีการรู้น้อย

4) การรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้ในการส่งเสริม พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่มีการรู้น้อย

5) การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของงานเพาะชากลำไย พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่มีการรู้น้อย

โดยสรุป พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมงานเพาะชากลำไยจำนวน 4 ลักษณะจาก 5 ลักษณะ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของผู้รับการส่งเสริม ส่วนปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมพบว่า มีเพียงปัจจัยด้านรายได้เท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ และยังค้นพบด้วยว่า ผู้รับการส่งเสริมที่มีการรับรู้เกี่ยวกับงานที่ส่งเสริมมากจะมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่มีการรู้น้อย แสดงว่า การที่ผู้รับการส่งเสริมได้รับการส่งเสริมเผยแพร่ความรู้จากศูนย์ฯ นั้น มีผลต่อการปรับเปลี่ยนแนวความคิดเป็นทัศนคติเชิงบวกและจะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในทางบวกมากขึ้นในโอกาสต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ สุรางค์ จันทน์เอม (2529:48) ที่กล่าวว่า ทัศนคติเป็นนามธรรมที่เกิดจากการรับรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆ หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกลายเป็นความรู้สิ่งที่มีต่อสิ่งหรือปรากฏการณ์นั้น และจะแสดงออกเป็นพฤติกรรมตามทัศนคติที่มีอยู่ สำหรับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่

ความสัมพันธ์กับทัศนคติคือ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ขนาดที่ดินถือครองและการเป็นสมาชิกกลุ่ม นั้น อาจกล่าวได้ว่าผู้รับการส่งเสริมมีความพร้อมที่จะรับการส่งเสริมเพื่อนำแนวความคิดความรู้ และเทคโนโลยีจากศูนย์ ฯ มาปรับใช้โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมากนัก มีเพียงปัจจัยรายได้เท่านั้น ที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการยอมรับความรู้จากการส่งเสริมไปใช้ปฏิบัติ ซึ่งเป็นธรรมชาติของประเทศกำลังพัฒนาที่มีข้อจำกัดทางด้านทุนการผลิต การพัฒนาจึงเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป ดังนั้น การดำเนินงานส่งเสริมการเพาะซากลำไ้ จึงมีความจำเป็นต้องมุ่งเน้นให้ผู้รับการส่งเสริมมีการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานและลักษณะของงานที่ส่งเสริมให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้รับการส่งเสริมเกิดมีทัศนคติที่ดีต่องานที่ส่งเสริม และจะส่งผลให้มีการยอมรับไปปรับใช้มากขึ้น และจากการศึกษาพฤติกรรมผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะซากลำไ้ ทำการวิเคราะห์หัตถดอยพหุแบบขั้นตอน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมคือ การรับรู้ระดับการส่งเสริม และอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการพยากรณ์พฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมได้ร้อยละ 30.04 โดยการรับรู้ระดับการส่งเสริมซึ่งเป็นการรับรู้ของผู้รับการส่งเสริมที่เกี่ยวข้องกับปริมาณและคุณภาพของงานที่ศูนย์ ฯ ส่งเสริมและสนับสนุน รวมถึงการดูแลเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ที่มีต่องานส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ เป็นปัจจัยแรกที่ถูกเลือกเข้าไปในสมการ จึงสามารถอธิบายได้ว่าพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยีการเพาะซากลำไ้ไปใช้ประโยชน์นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยการรับรู้ เกี่ยวกับปริมาณและคุณภาพของงานที่ศูนย์ ฯ ส่งเสริม ตลอดจนการดูแลเอาใจใส่ในงานส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ด้วย ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเป็นอันดับสองคือ อาชีพเกษตรกรรม จึงสามารถอธิบายโดยรวมได้ว่า การส่งเสริมเผยแพร่ความรู้และเทคโนโลยีเกี่ยวกับการเพาะซากลำไ้ของศูนย์ ฯ นั้น ควรเลือกทำการส่งเสริมให้กับผู้รับการส่งเสริมที่มีอาชีพเกษตรกรรมและมุ่งเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนด้วยปริมาณที่เพียงพอและมีคุณภาพสูง ซึ่งสอดคล้องกับ อดิศักดิ์ ศรีสรรพกิจ (2522:58) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยีขึ้นอยู่กับการหุ่มของเจ้าหน้าที่ (Change Agent) ถ้าเจ้าหน้าที่ตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง ความสำเร็จก็มีมากขึ้นและ ดิเรก ฤกษ์ทราย (2524 : 95-109) กล่าวว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับมีส่วนเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมคือ ความมีอุดมการณ์ที่จะทำงานเพื่อรับใช้มวลชน มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยีเกษตร ตลอดจนวิธีการส่งเสริมเป็นที่ยอมรับของเกษตรกร

2. กิจกรรมการปลูกป่าชุมชน จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์กันในลักษณะ 2 ตัวแปร ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ พบว่า มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติดังนี้ คือ

1) รายได้ พบว่า กลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาท ต่อปีมีทัศนคติเชิงบวกมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มที่มีรายได้มากกว่ามีศักยภาพในการที่จะปลูกป่าชุมชนมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อย จึงให้ความสนใจกับกิจกรรมดังกล่าวมากกว่า เกิดเป็นความรู้สึกนึกคิดและมีแนวโน้มเชิงพฤติกรรมมากกว่า

2) การรับรู้วิธีการส่งเสริม พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีทัศนคติเชิงบวกต่องานปลูกป่าชุมชนมากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อย

3) การรับรู้ระดับการส่งเสริม พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีทัศนคติเชิงบวกต่องานปลูกป่าชุมชนมากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อย

4) การรับรู้ข่าวสารโดยผ่านสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริม พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีทัศนคติเชิงบวกต่องานปลูกป่าชุมชนมากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อย

5) การรับรู้ประโยชน์เชิงเทียบ พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีทัศนคติเชิงบวกต่องานปลูกป่าชุมชนมากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อย

6) การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชน พบว่า กลุ่มที่มีการรับรู้มากมีทัศนคติเชิงบวกต่องานปลูกป่าชุมชนมากกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้น้อย

โดยสรุปพบว่า ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมงานปลูกป่าชุมชนทั้งหมด 5 ลักษณะ ที่ใช้ศึกษา มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่องานปลูกป่าชุมชน ส่วนปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า มีเพียงปัจจัยด้านรายได้ปัจจัยเดียวที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของ หมายความว่า การรับรู้ข่าวสาร ความรู้ และเทคโนโลยีจากการส่งเสริมของศูนย์ ฯ มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและทัศนคติของผู้รับการส่งเสริม และจากผลการทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชน ยังพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 95.0 เปอร์เซนต์ด้วย แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริม มีพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคมพร้อมที่จะรับการส่งเสริมอยู่ในระดับปานกลางมีเพียงปัจจัยรายได้เท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ซึ่งเป็นธรรมชาติของผู้รับการส่งเสริมในประเทศกำลังพัฒนาที่มีข้อจำกัดทางด้านต้นทุนการผลิต การพัฒนาจึงต้องดำเนินการโดยแบบ

ค่อยเป็นค่อยไป สามารถกระตุ้นการปรับเปลี่ยนแบบแผนการผลิตให้เข้าสู่แนวคิดของวนศาสตร์ชุมชนได้โดยการเสริมสร้างความรู้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง อาจสรุปได้ว่า การส่งเสริมโดย การแพร่กระจายข่าวสาร ความรู้และเทคโนโลยีเป็นตัวแปรทางเทคนิคที่สมควรให้ความสำคัญในงานส่งเสริมด้านพฤติกรรมในระบบการเกษตรนิเวศวิทยา (Shaner ; Philipp and Schmeih 1973:64-65 อ้างในวิบุทธ์, 2534:27)

จากการศึกษาพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานปลูกป่าชุมชนซึ่งทำการ วิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริม คือ การรับรู้ระดับการส่งเสริม การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนและอายุ ซึ่งมีอิทธิพลต่อ การพยากรณ์พฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมได้ร้อยละ 47.23 โดยการรับรู้ระดับการส่งเสริม เป็นปัจจัยแรกที่ถูกเลือกเข้าในสมการ การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนถูกเลือก เข้าในสมการเป็นอันดับสองและอายุของผู้รับการส่งเสริมถูกเลือกเข้าในสมการเป็นอันดับสาม ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า พฤติกรรมของผู้รับการส่งเสริมที่ศึกษาส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับการ รับรู้ระดับการส่งเสริมของศูนย์ ฯ ซึ่งเกี่ยวข้องกับปริมาณและคุณภาพรวมถึงการดูแลเอาใจใส่ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมมากที่สุด รองลงมาคือ การรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชนของ งานปลูกป่าชุมชน และระดับอายุตามลำดับ แสดงว่าการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมนั้น มีความจำเป็นต้องทุ่มเทการส่งเสริม และสนับสนุนด้วยปริมาณที่พอเพียงและมี คุณภาพสูง ซึ่งสอดคล้องกับการส่งเสริมกิจกรรมการเพาะชำกล้าไม้ดังที่ได้นำเสนอข้างต้นแล้ว และเนื่องด้วยการปลูกป่าชุมชนเป็นกิจกรรมที่จำเป็นต้องใช้ต้นทุนการผลิตสูง ทั้งทางเศรษฐกิจ และจำนวนแรงงาน ดังนั้น ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการรับรู้ความสอดคล้องกับเงื่อนไขชุมชน และระดับอายุของผู้รับการส่งเสริม จึงเข้ามามีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมการปลูกป่าชุมชนด้วย ซึ่งจากการติดตามผลการฝึกอบรมโดยงานฝึกอบรมของศูนย์ ฯ พบว่า ผู้ผ่านการฝึกอบรมที่มีช่วง อายุระหว่าง 30-49 ปี เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการดำเนินการปลูกป่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุป จากการศึกษากิจกรรมของผู้รับการส่งเสริมเกี่ยวกับงานเพาะชำ กล้าไม้และงานปลูกป่าชุมชน พบว่า ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ศูนย์ ฯ ส่งเสริม และ สนับสนุนให้ผู้รับการส่งเสริมนำไปใช้นั้น มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและยังพบด้วยว่า ปัจจัยทาง ด้านเศรษฐกิจและสังคมมีอิทธิพลต่อการมีพฤติกรรมมาอย่างมาก มีเพียงปัจจัยด้านอาชีพและอายุ

เท่านั้นที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม จึงสามารถกล่าวได้ว่า ผู้รับการส่งเสริมส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวรรณศาสตร์ชุมชนที่ส่งเสริมยังไม่ชัดเจนเพียงพอ หากมีการเสริมสร้างความรู้อย่างเพียงพอแล้ว จะมีการยอมรับและมีพฤติกรรมเกี่ยวกับงานวรรณศาสตร์ชุมชนเพิ่มมากขึ้น เป็นเงาตามตัว อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานส่งเสริมของศูนย์ ฯ เป็นเพียงระยะเริ่มแรกของโครงการ การส่งเสริมด้านการเกษตรจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลา จนกระทั่งปรับเปลี่ยนค่านิยมและความเชื่อในระบบการผลิตแบบดั้งเดิมให้ได้ในระดับหนึ่ง การดำเนินงานส่งเสริมของศูนย์ ฯ จึงสมควรที่จะมุ่งเน้นให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

3. กิจกรรมการฝึกอบรม

จากการศึกษาความคิดเห็นและพฤติกรรมของผู้ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับกิจกรรมการฝึกอบรม พบว่า ผู้ผ่านการฝึกอบรมส่วนมากมีความคิดเห็นว่าการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ การปลูกสร้างและบำรุงสวนป่า และเทคนิคการขยายพันธุ์ไม้ผลมีประโยชน์มาก แต่พบว่าผู้ผ่านการฝึกอบรมยังไม่มี การนำไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพมากเท่าที่ควร ซึ่งกล่าวได้ว่า ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีข้อจำกัดทางด้านต้นทุนการผลิต และยังมีความรู้เกี่ยวกับระบบป่าไม้-เกษตรไม่กระจ่างชัด รวมถึงผู้ผ่านการฝึกอบรมยังไม่เห็นผลประโยชน์ตอบแทนที่แท้จริง การนำไปใช้ประโยชน์อย่างจริงจังจึงปรากฏเพียงในกลุ่มขนาดเล็กที่มีความพร้อมในด้านขนาดที่ดิน ซึ่งสอดคล้องกับ Havens and Flinn, 1975:496-481 (อ้างใน วิสุทธิ, 2534:30) ที่กล่าวว่าไว้ว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ของเกษตรกร และจำกัดอยู่ในวงแคบของเกษตรกรที่มีอาชีพเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว ในกลุ่มที่มีอาชีพอื่น ๆ ซึ่งมีรายได้ที่มั่นคงยังไม่มีการดำเนินการมากนัก ฉะนั้น การหวังผลให้ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีการนำแนวคิดวรรณศาสตร์ชุมชนไปปรับใช้มากขึ้น จะต้องมีการเสริมสร้างความรู้ให้มากขึ้น มีการชักจูงเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติเดิมให้เกิดการยอมรับอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของงานฝึกอบรม ที่ได้คำตอบจากผู้ผ่านการฝึกอบรมว่า "อยากให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ ฯ มาที่หมู่บ้าน" จึงกล่าวได้ว่า การดำเนินงานส่งเสริมยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการติดตามงานที่ได้ทำการส่งเสริมไปแล้วอย่างต่อเนื่อง

4. ปัญหาในการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมวนศาสตร์ชุมชน

ในภาพรวมของการดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมวนศาสตร์ชุมชนของศูนย์ ฯ สามารถสรุปประเด็นที่เป็นปัญหาในการดำเนินงาน และปัญหาในการยอมรับแบบแผนการผลิตตามแนวคิดวนศาสตร์ชุมชนแบบปฏิบัติได้ดังนี้ คือ

1. ปัญหาทางด้านเทคนิคและวิชาการที่พบคือ ผู้รับการส่งเสริมยังขาดความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาที่ศูนย์ ฯ ส่งเสริม และบางหมู่บ้านยังขาดความร่วมมือในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม ปัญหาเหล่านี้สามารถหาการแก้ไขได้โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของศูนย์ ฯ ต้องเร่งรัดการติดตามงาน การประชาสัมพันธ์ การถ่ายทอดความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการทำงาน และเกิดการมีส่วนร่วมจากผู้รับการส่งเสริมมากขึ้น

2. ปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ความแห้งแล้งที่ยาวนาน เนื่องจากการประกอบอาชีพของผู้รับการส่งเสริมส่วนมาก ยังคงเป็นเกษตรกรรมที่อาศัยน้ำฝน ปัญหานี้สามารถป้องกันได้โดยการวางแผนการทำงานให้มีความเหมาะสมกับฤดูกาล และรัฐสามารถให้ความช่วยเหลือได้โดยการพัฒนาแหล่งน้ำ และระบบชลประทานอีกประการหนึ่ง

3. ปัญหาทางด้านการขาดแคลนต้นทุนการผลิต เช่น ปัญหาเรื่องขนาดที่ดินถือครองและเงินทุน ปัญหานี้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนสามารถให้ความช่วยเหลือได้ระดับหนึ่ง โดยการจัดตั้งกองทุนด้านการเงิน เพื่อสนับสนุนการกู้ยืมสำหรับการลงทุนที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และชุมชน ตลอดจนความพยายามในการแก้ปัญหาเรื่องการถือครองที่ดิน ให้มีการกระจายอย่างเหมาะสมหรือ การลดช่องว่างทางด้านโอกาสในการถือครองที่ดิน ด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเป็นธรรม